

וכנס מספר בני ישראל כמול הים אפר לא יודע ולא יספר ויהי במקום אפר ואפר לקם לא עמי אקם ויקם לקם בני ישראל (פסוק 6)

והיה מספר

הכתוב הזה הוא תחלת נבואת הושע וכבר שאלו אל מה ענין הוכחה ופורענות עם נחמה כי למעלה כתיב קח לך אשת וננסיס וגו' וכתבי וילך ויקח ונזמר ותלד בן ותקרא שמו יזרעאל ואחר כך ילדה בן אחר ותקרא שמו לא עמי וילדה בת ותקרא שמה לא רוחמה וסמך לידה בידואת הנחמה ויש להם מדרשים רבים כפסחים תירצו דהושע היה קנטרן גדול ולימד קטיגוריא על ישראל ואמר לשם יתכרך שיחליפם באומה אחרת והשם מלא רחמים חרה לו ואמר לו דרך עונש קח לך אשת וננסיס וגו' כי כן מצינו כי השם יתברך אינו חפץ נבי שאמר דילוטריא על ישראל אף על פי שהם עוברים על תורתו כמו שמצינו בישעיה שקראם עם טמא שפתים והענישו דכתיב ויעף אלי אחד מן השרפים ובידו רצפה רצוף מה וכתוב וחטאתך תכופר וכן כאלהו שאמר כי עכרו בריתך בית ישראל את מבוחותך הרסו וכתב וינה מראשותיו עונת רצפים רצופה וכמו שאמר במדרש אל ת'שין עבד אל אדוניו כמו שכתבתי בפרשת שקלים וכן בכאן הענישו ואמר לו קח לך אשת וננסיס והושע הרגיש בעצמו שחטא ולימד קטיגוריא עליהם ובקש עליהם רחמים ואמר לו זו ההכחשה מיד והיה מספר בני ישראל וגו' ובפרשת וישב ישראל בשטים בספרי שנינו אמר רבי יש פרשית סמוכות זו לזו ורחוקה זו בזו כרחוק כורח כמערכ בני אתם לא עמי וסמך ליה והיה מספר בני ישראל כשאל לכלך שכעס על אשתו שלח לסופר לכתוב לה שני עד שבא הסופר נתרצה: המלך אמר היאך יצא הסופר לבו חלוק ומחשב למה שלח המלך בעבורי אמר ליה כתוב לאשתי שאני כופל כתובתה: ויש מעלו הפשט שפירשו שנו הפרשה מן הנחמה מוקדמת ואין זו מקומה כי אחרי זאת הנחמה כתיב לך אהב אשה אוהבת רע ומנאפת וזו הנחמה היא ראיה להיות באחרונה ואין מוקדם ומאוחר והביאו ראיה כי יש פרשיות הרבה כאלו בפרשה הזאת תמצא בתחילתה באחד לחדש השני כי היה זה כאייר ובפרשת בהעלותך שהיא אחר זו הפרש בת'בענין פסח שני בשנה השנית בחדש הראשון לאמר ויעשו בני ישראל ואין ספק כי האחרונה מוקדמת כי היא בניסן וזו כאייר ואין צריך תיקון לרבריהם בכאן כי כן מצינו לנביאים שמתחיל הק'ה בתוכחות עמהם ובפורענות ומסיים בנחמות עמהם וכן מצינו בישעיה שהתחיל הו' גוי חוטא קצ'ני סדום עם עמוה ואמר מיד לכן גאם הארון וגו' ואשיבה ידי עליך ואשיבה שופטך וגו' ציון במשפט תפדה וכן בירמיהו דברי ירמיהו וגו' מצפון תפתח הרעה והשלים הלך וקראת באוני ירושלם לאמר זכרתי לך חסר נעורייך קדש ישראל לה וכן נכאן במשה ארון כל הנביאים בפרשת אם בחקותי ופרשת כי תבא אמר אחרי כן וישבת עדי ה' אלריך וגו' ויש ה' אלריך את שכותך והושע זה האישון לישיעיהו ועמוס וסיכה שנתנבאו על עשר

השנטיס ועל יהודה ובנימין וזה התנבא על עשרת השנטיס יתר ובימי גלו כמו שאמר חכמים אל הושע בן נון הכניסום זבימי הושע בן אלה שחיה סלך בשומרון גלו כי הויד שנתוסף משמו של הקכה בכ'יסתן דכתיב ויקרא משה להושע בן נון יהושע הוסרה מאלו ועל כן גלוי ועל דרך הפשט נבואה זו שיצוה השם להושע קח לך אשת וננסיס כמו שביאר הנביא עליו וז'מאחריו י' וכן תונה את הארץ כמו שביאר הנביא עליו השלום וצדקו דברי הרמב"ם אל על דרך הפשט כמו שכתוב בספרו בפרשת הנבואה בפרשה טו שואת הנבואה חלילך שיעשה הנביא שיקח אשת וננסיס ושיצוה לו השם זה אבל כל זה במראה הנבואה כמו שיבאר אדם בחלום הולך לדרך אחרת ונושא שם אשה ומוליד בנים וקורא כך שמם וכן ישעיהו שהלך ערום ויחף ויחוקאל שאמר לו קח לך לבגד ויצוהו לחקות עליה עיר ולבגד עליה דיק וסוללה ולקח מחבת ברזל ולשכב על צדו השמאלית שצ'יוס ולקדת חטים ושעור' ולעשות ענות ובגללי צואת אדם וכל זה תימה אם הוא בהק'ף היאך יצוה לכהן גדול חסיד לעש'ת כן לאכול לחמו בטומאה וכמו שאמר הוא אהה ה' אלדים הנה גמשי לא פטומאה ונבלה וטרפה לא אכלתי ומה שאמר נבלה וטרפה לא אכלתי למי הפשט שאסור לכהן לאכול יותר על אסור האכילה שנאמר לישראל על ענין הטומא' כמו שכתוב בכהנים נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים ולא בא בפי בשר פיגול במשמעו דכתיב פיגול הוא לא ירצה אבל חכמים אל אמרו מאי רבותיה דיהוקאל בזה ודרשו הנה נפשי לא מסומאה שלא הרהרתי בני ולא ראיתי קרי בלילה ונבלה וטרפה לא אכלתי שלא אכלתי בשר כוס כוס מעולם והיא בהמה מסוכנ' ולא בא בפי בשר פיגול שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם אע"פ שהתיר להאחרי שהיה מחמיר על עצמו ויש אומרים שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנהגיה והן הזרוע והלחיים והק'בה כי מן הד'ן מותר לאכול חמא דהוא כהן וחוו להו פתגות ועוד שאפילו לישראל ראיה הבהמה אפילו שלא הורמו הפתנות שאין כטבל שאסור הכרי שהוא מעורב עם החטה ואלו הפתנות מפורשות ואין אסורו הבהמה והיינו רבותיה דאפילו הכי לא אכל מן הבהמה עד שהורמו הפתנות שאפילו שהיו בכל אסורין הן הפתנות שהן גוהנות בין בארץ בין בחוצה לארץ וגם היום הן נוהגין אלא שסמך העולם על חכמי התוספות שכתבו כי מאחר שנהגו העולם ברכי אלעאי בראשית ה'גו שאמר שאינו נהגו בחוצה לארץ נהגו גם כמתנות כן דתרויהו ילמינ' נתינה נתינה מתנומת ולא משנינ' מנהגא ולפי זה בהיות יחוקאל כהן וחסיד והיה מחמיר על עצמו כל כך היאך היה מצוה לו השם לאכול לחמו בגללי צואת האדם ועוד גדולה מו היאך צוה קח חרב זהה תער הגלבים תקח לך ונ'ופוהעכרת על ראשך ועל זקנד חלילה שיצוה השם לנביא ושיעשה מעשה שוטים ושכורים ועוד שיעברו על דברי תורה שישחית פאת הראש והוקן ועוד מוסף על זה שהיה יחוקאל כהן אלא כל זה במראה הנבואה וכן ענין ירמיהו באזור שטמן בפרת שלא יצא ירמיהו מארץ ישראל לבבל ולא ראה פרת וכן יחוקאל חתהג בקי' נזר

נתעשטו מזה הסך כי כן הראוי שלא יפחתו מן אכלוסא והג' במשכן להביא כופר בקע לגולגולת וגו' לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים' והדכוז הפרשה בדגלים והיו במנין המשכן שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים' וכבר הקשה רש"י על היאך יתכן שיהיו ששים כמו שכתב בפרשת כי תשא שם תמצא התירוצ' והרמב"ן ז"ל יש לו דרך אחרת שלמי הסנרא היה ראוי להיות יותר מנין זה מפנין המשכן שאין ספק שהיו במנין המשכן בני תשע עשרה שנה שלא נמנו והיו עתה בני עשרים אלא שהוא סובר כי במנין המשכן נמנה שבת ליו וכוז המנין לא נפנה דכתיב אך את משה לוילא תפקוד ומה שהיה יתר זה המנין מן אותן בני תשע עשרה חסרו אלו בני לוי ונדסן שהיו שני החשבונות בבקוץ ומה שתירץ רש"י ז"ל כי שני המנינים היו בשנה אחת בתשרי' והשני באייר ואין בהם בני י"ט שנכנסו לעשרים כי האדם בתשרי מליכס כבר אמר הרמב"ן ז"ל כי חוץ מכבודו כי שנות האדם מיזם הולדן מונה נאפילו כי האהת היה בתשרי וזה היה באייר בהם בני י"ט וחצי או שהיו חסרים חדש או שנים או שלשה מן העשרים ונשלמו והיו בני עשרים באייר והיו ראוי להותיר זה החשבון אלא שהאמת כמו שתירץ הרמב"ן ז"ל' והמנין היה הוא בפרשת פנחס להכנסת הארץ והשני והשניע' שני מנינים שמנאם שאלו אחת ופקדם בלאים וחשנית ופקדם בכוך והמנין השמיני מנין דוד שמנאם שלא לצורך ונענשו כי לא היה לו ענין לפנותם לא מלחמה דשאל ולא שום דבר אלא לראות שמשלתו וכבר הארכת' בזה בפרשת שקלים וזה המשפטים והתשיעי מנין עורא כשעלו סבכל דכתיב כל הקהל כאחד ארבע ריבוא' וה' מנין העתיד לזמן המשיח והוא המוכל בואת ההפטרות אשר לא ימד ולא יספר ומזיבתו של הקה"ה לישראל מונה אותן תמיד כמו שאמרו במדרש בטנד ערימת חטים נמשלו לערימת חטים אדם הולך לגרנו מונה חשיו כמה מורץ יש בו כמה סאין יש בו ואינו חושש לפנות התנן והקש כך הקה"ה מונה לישראל ומניח שאר האומות כמו שפנה הכוכבי' דכתיב שאו מרום עיניכם וגו' והמשילים לכוכבים דכתי' והנכם היום בכוכבי השמים ולא המשילים בעבור שהם רבים כי כבר כתוב לא מרובכם מכל העמים ואמרו חזירתא רועה בעשרה ואימרא אולא בחדאי' דכתיב את הקני ואת הקניו וגומר וכתיב בתריה ושרי אשת אברם וגו' והפילוסופ' אמרו הדברים המשובחים הם המעושים אבל המשילים לכוכבים בחמשה דברים כמו שהם פקלין לו בהם דכתיב כרן יחד כוכבי בקרי' ושהם כסאו כמוהם ויש ישראל קיים בהם לעולם ואינן תחת מול כהם והיינו דכתיב לרוכ גדולה ולמעלה וכשמוציאים ופקניסם במספר בהם ההשגחה תמיד כמו שאמר כבאן המוציא במספר צנאם ואמר דוד מונה מספר לכוכבים יש מקשיין והא כתיב וספור הכוכבים אסתוכל לספור אותם וכתי' היש מספר לגדודיו ותירצו כי הכוכבים המאירים יש להם מספר כמו שאמר הללוהו כל כוכבי אור ואמרו בעלי התכונה שהם אלף ותשיעים ושמונה ושאר הכוכבים אין להם מנין ונבראו למשול בעולם השפל כמו שאמרו אין לך כל עשב ועשב שאין לו מול ברקע וכז' וזהו לכלם בשם יקרא ואמר דוד לכלם שמות יקרא כי שם בכל אחד כח כפי משטרו באותו דבר שנברא בעבורו ולא אין להם מספר שלא יוכל אדם לראותן כל שכן למנותן וגם מן הנראין יש כוכב שהוא נראה אחד מרוב נבנה והם רבים ולזה נמשלו תמיד ישראל לכוכבים ומה שהמשילים בבאן לחול הים הוא בעבור כי החול הכל דשין אותו ועם כל זה הוא חזק וכוניס ממנו חומה ומנין על כל העולם שהוא חומה לים שאינו מניחו לצאת ולכסות

בקיר ירוש' ויחזקל בבבל היה והראיה על כל זה כי בוח הענין כתיב ואני יושב בבתי וגו' ותשא אותי ויבא אותי ירושלים' במראות אלדים וכתיב בואת המראה ואראה והנה חור אחד בקיר ויאמר אלי חתור נא בקיר ואחתור בקיר ואראה וגומר ומה נכתב מזה כי חתירה אף על פי שאמר ואחתור לא היה במעשה אלא במראה הנבואה וכסוף המראה כתיב ותשא אותי רוחי ותביאני כשדימה כל זה מורה שהוא במרא הנבוא' וכן זה הענין של הושע כי מהגדה אחת של נביאים תקח ראיה על שאר ההגדות כמו מן איש אחר תקח ראיה על כל אנשי המין שנה צורת כל איש ממנו כל זה דעת הרב רבינו משה ז"ל והאמת מורה כדכרנו אלא שהוא ז"ל כולל עם זה ענינים אחרים ממראות אחרות כענין גדיען בנה ובענין אברהם בראיית שלשה אנשים והענין כלו עונות חסאה וחלב כי יאמר כל זה במראות הנבואה וכן ענין יעקב ויאבק איש וגו' וכבר תפשו עליו גדולים בזה ובראשם הרמב"ן בפרשת יקרא אליו והקושיא גדולה מיעקב כי היאך נשאר צולע אם היה במראה הנבואה וכן בענין אברהם מענין לוט שלא היה כל אותו הענין במראה והיאך יעלה לוט למראה הנבואה אבל האמת שאר הענינים סוסברים הם אבל אין נראה כן דעת רבותינו ז"ל כי למה נפרש הענינים אין זכר בהם עם הדברים שאומרים שם במירוש במראות אלדים כי באמת הוא במראה ועל זה אופרים בתחלה וכסוף כי הם במראה ומה נדע כי שאר הענינים שלא נזכר בהם מראה הם מעשה פמש וכן צריך לפי האמת כי כל דבר המתקיים צריך שיהיה בו פועל ממש כענין ירה ויור וכן זו הנבואה של הושע לדעתם ז"ל מעש פמש כדפרשו גומר שהכל גומרין בה דבלים שהמתיקה הדבילה' ויפרשו בישעיהו ערום בנגדים ממולאין ויחף כמעט מכולם מכולם ויתכן לפי דבריהם לפרש ענין תער יחזקל כענין אליהו בהר הכרמל שלמי שעה רשאי לעבור על דברי תורה ויש באלו הענינים לפי קבלתם ז"ל סוד גדול אבל לפי הגולה סביר הרב רבינו משה בר מימון ז"ל סברא גדולה ונכונה היא ועיני הלכונה והמתבת גם כן כהקיש שיהיה צריך לעשות פעולה בידים דוגמא לירושלם לשפוך עליה סוללת ולבנות עליה דייק והמתבת של ברזל לבא העיר במצור כמו שאמר אות היא לבית ישראל כענין קשת אלישע שאמרנו וענין שכיבת הצר השמאלי ש"צ שנה שנחרבה שומרון וגו' עשרת השבטים והם קמא שנה מירבעם עד הושע והשאר תמצא בשופטים כמו שכתב רש"י ז"ל והקמחי והארבעים הם ארבעים שנה שהקעיסו אנשי ירושלם שהיו בימיו כמו שמנאם רש"י ז"ל' ונדחוור לענינינו כי אחר שצה חטים להושע להוכיחן ועשה לו אותו המשל פאסת זונגים הבטיחן בזה ההכחחה ובאירוסין השלימים כמו שאמר בסו' ואירשתיד לי לעולם ועתה נפרש זה הכתוב שהתחלנו בו והיה סספא בני ישראל רבותינו ז"ל שאלו כתיב והיה מספר בני ישראל אלפא יש להם מספר ואחר כך אשר לא ימד ולא יספר' ותרצו כאן כזמן שעושין רצינו של סקוס כאן כוכן שאין עושין' ויש במדרש תירוצ' אחר והיה מספר בני ישראל שהיה להם כבר בשאר הסעירות שנספרו יהיה עתה לעתיד לבא במספר העשירי שלא ימד ולא יספר' וכונתם ז"ל כי אומרים כי תשעה פעמים נמנו ישראל והעשירי דכתיב עוד תעבורתה הצאן על ידי מונה האחד בדרתם למצרים כל הנפש לביתי יעקב הבאה מצרים שבעים והיה זה צריך לזה המנין כי היו יורדים תחת השמים ולכן נולדה יוכבד בין החופות והשני כצאתם דכתיב כשש מאות אלף רגלי הנברים לבד מטף והיה גם כן צורך גדול לזה המנין להיותן אוכלוסא כוללת כל הדעות והפראפוז' ולקבל התורה הקדושת גלעולם לא

היבשה דכתיב האותי לא תיראו נאם ה' וגו' כי לפי טבע העולם המים שהם גבוהין על הארץ כמו שנרא נד גדול וכמו שכתוב בנחם כנר מי הים היה לו להתפשט ולכסות היבשה ובאים הגלים לשפת הים ונשכרים שם כמו שכתוב עד פה תבא ולא תוסיף ודמה לישראל כחול שהאופות נמשלו להמון מיב וכהמות הים כמו שדמו אותם הנביאים וישראל אומה שפלה כחול ומנינה על כל וצותה התורה למנוחן בכאן לחיבה גדולה שרצה לעשות מהם חוגמת מהנה עליון ארבעה פחותי מיכאל ודגלו גבריאל ודגלו רמאל ודגלו אוריאל ודגלו וכמו שנא במדרש חוית הכיאי אל בית היין ודגלו על אהב דרשו שם בית היין זה סיני ששם הדגליני משבעים אומות בנין יין והשקני יינה של תורה דכתיב אשקך מיין הרקח וכתוב כי טובים דודין מיין מאי ודגלו על אהבה קרע לוי שם בסיני שבעה רקיעים דכתיב אתה הראית לדעת והראני שם חררי המרכבה דכתיב הכיאי המלך חרדיו והראני מיכאל ודגלו וכו' אסרתי הלואי ואהיה כפסכים האלו באיתה שעה אמר הקב"ה הואיל ונתאו בני לטכסימי עליון יחנו כדגלי מרום הדא הוא דכתיב איש על דגלו וזהו שאמר דוד נרננה בישועתיך בים ששרנו שיהי דכתיב ויושע ה' וגומר וכתוב אז ישיר וגו' ובשם אלדינו נדגול במתן תורה כי שם נתבשרו על הדגלים ולכן כתיב כאן שאו את ראש וגומ' כמו שאמר לקוסטיני אריס רישיה דין כלומר שיתנו ליה מעלה כשרי מעלה ולכן בא זה הלשון שיש בו דבר והשנו לשון מעלה ושפלות כמו שכתב ישא פרעה את ראשך ותלה אותך וגו' ולכן אפרו כל זמן שנמנו שלא לצורך וכו' כמו שכתב הרמב"ן על וזה החשבון היה למעלה גדולה ובכאן כתב החדש וכמה בחדש כמו השל שהביאו במלך שנשא אשה חשובה וכתב לה כתובה באי זה יום וחדש ושנה באי זה אפרכיא שהחשבון היה לדגלים שהיה להם כבוד ומעלה שהיו חונים בנאות דשא ובסנוחות שאננות לא כיושבי המדרג כמו שאמ' הנביא הדור אתם ראו דבר ה' והיינו דכתיב ויסב אלדים את העם כלומר מסוכין בהסכה כבני חורין והסלע לפניהם שבו הנאר והולך וחונק עמהם וחם סביב הארון כאלפים אמה בסדה כמו שאמר יתושע אך רחוק יהיה וגו' כדי שיהיו יכולין בשב להלך עדין שהוא תחום שבת כסאמר ספר יצירה והיכל קדש כסוון באמצע כמו המלאכים והסוכים אל כסא הכבוד ועוד במדרש על פסוק איומה כנרגלות בדגלים שלמעלה מה דגלים של מעלה מיכאל ודגלו וכו' ויש להם אימה דכתיב וביחס וגובה להם ויראה להם כך ישראל אימתן מוטלת על האוכות בבואת הגואל דכתיב מי זאת וזאת רומז על כנסת ישראל כשיוצאין מן הגלות ומלת זאת גם כן רמז לשכינתו שהיא עמנו בגלות זאת מאת ה' היתה זאת ואמר הנשקפה שהיא כלולה ברחמים דכתיב השקיפה ממעון קדשך וגומר כמו שחרר סמךך לשחר חשך גדול דכתיב עושה שחר ועיפה לאור יומם חשמש רחוק ממנה באותה שעה כך ישראל סמוך לגאולה מתגברים האומות ומתרכין הצרות והשחר בא מיד דכתיב אז יבקע כשחר אורך דבר אחר מה שחר יש בה פתיקות והאזיר פוגז והשינה מתוקה כך ישראל מתעוררין משנתן ובאין לבית הכנסת לעבוד ייצרם מתוך גלותם וחכמי השבע כתבו מעט פתיקות השינה בשחר בעבור כי בזה השעה מתקרב האזיר לרוב משיכת הקור כלילה והראיה שלהי קייא וסיתוא או שמתגבר הקור להתנגד נגד השמש שהוא המבי והראיה מן המים החמים כי כשמתקררין הם יותר קרים מאחרים שהקירות מתחזק לדחות החמימות ולכן השינה מתוקה כי טבע הקירות לחיאי השינה ודיפת ישראל ללבנה וכמו שאמרו סו' לבנה משמשת ביום ובלילה כך

וישראל בעולם הזה ובעולם הבא אי מה אורה של לבנה אינה ברה יהיה כך אורן של חכמים תלמוד לומר ברה כחמה ולא כחמה של העולם הזה לא כחמה של העולם הבא דכתיב ואור החמה יהיה שבעתים איומה כנרגלות כי אימתן באותה שעה מוטלת על האומ' כיראת המלאכי כמו שאמרנו מכל זה אנו למדין כי סדר הדגלים גדול ומורה על חיבה גדולה שיש לשם עם ישראל ועוד דרשו על שמסר יעקב זה הסוד לבניו שיהיו דגלים והיאך יחנו לדרום ולצפון שאם לא כן אתה בטיל קנאה בשבטים אבל הוא עליו השלום סדרן וזהו איש על דגלו באותות כמו שמסר להם אביהם כי צוה היאך ישאו ארונו וכו' ולמדו הדגלים אמר יוסף אל יגע בארוני כי הוא מלך ולוי אל יגע כו' שהוא עתיד לשאת ארון האלהים יהיו במקווא אפרים ומנשה ואמר יהודה יששכר וחבלן סג המורח ראובן שמעון וגד בן הכערי אפרים ובנימין ומנשה מן המעריב דן ואשר ונפתלי בן הצפון דכתיב ויעשו לו בניו כן כאשר צים ועוד דרשו על כשב שברא הקב"ה ארבעה רוחות כך סבב לכסאו ארבעה חיות נושאי כסא הכבוד וכנגדן סדר בתחומים ארבעה דגלים אמרו מורח שממנו אור העולם יא כנגדו יהודה שהוא בעל מלוכה ועליו שבט יששכר שהוא בעל תורה שכולו אורה ועליו זבולן נטפל עמו ועל זה נכתב מטה זבולן בלא יאי כי כן הסכימו שמה זבולן בצאתך וגו' כלומר יששכר שיעסוק בתורה וזבולן בפרקמטיא ושמעתי בעולם הזה ובעולם הבא ושמעתי מרבותי שכבר היה מעשה בדורות שעברו בשנים שהסכימו שיעסוק האחר בתורה והשני בפרקמטיא ושיחולקו בכאן ובעולם הבא וכשנפטר החכם בכה עליו חבירו וזמר כרה שהסכמנו והענין שראו למת ששחק כסנו והרכין בראשו לתודות על הענין ואין להרחיק זה בחסידים שבמיתותן קרוין חיים כי כבר אנו רואין בתלמוד פקעיות כאלו באותן שני ארונות שפרח עליה של הדס מן הארון לחבירו והוא במסנת גדה בענין שילא בר אבינא ורב אסי תלידי דרב שאמר שם שילא בר אבינא עכר עובדא כותיה דרב אמר ליה צועיה ואי לא צאית גרייה אמר ליה הוא סבר נדייה כי נח נפשיה דרם אמר ליה הדור כך דהדר ביה רב אמר ליה אם אתא דהור ביה רב לרדייה והוה אמר אמר ליה לא מספיתן מדליקרי אמר ליה אנא הוא אסי בן יהודה דהוא אסי בן נר אריה דהוא אסי בן מהללאל דהוא אסי בן נמליאל אסיה דנהשא דלא שלש ביה רקבא אמר ליה אנא שילא בר אבינא בונכא דפרולא דהכר אסיה דנחשא חלש רב אסי נטלוהו בחמימי אפקוהו מחמימי ועיילוהו בקרירי אפקוהו מקרירי עיילוהו בחמימי נח נפשיה דרב אסי אול שילא אמר לדיבתו צבת לי וזורתא דלא ליזול ניפא ליה לרב מילי עלי צבת ליה וזורתא נח נפשיה חזו דפרח אסא מהאי פוריא להאי פוריא ומהאי פוריא להאי פוריא אמר שמע מינה עבד רבנן פייסא ע"כ וקבלתי במה שאמרו שניהם זה שדימה עצמו זה אסיה וזה בוכנא כי דברו כמדוניהם זה מקבל זה משפיע ועל זה חלש אסי בן יהודה שהיה כח מן קבל זה הדגל ראשונה יסעו לחלוק כבוד למלכות ולתורה כמו שנאמר ויעבור מלכך לפניכם דרום שמשם טללי רצון ברכה ונדבה ואונן שהוא בעל תשובה שם ועליו נר שהוא בעל גבורה ולכן נחין תמיד שניהם ויאמרו בני גד ובני ראובן ושמעון באמצע כדי שיתברך משניהם כי אבי חלקן דכתיב אחלקם ביניכם ולכן נתברך באוכלוסין שהועילו לו סינין הללו ולוי שלא היה בדגלים הוא כועט באוכלוסין שלא היה מכן חדש ומעלה לא כ"ל אף ובמדרש כי הארון היה מכלה אותן שהיו מציעין בשכינתו וכן אתה מוצא בעזר ואבינא בעם ובכנה' ובבני לוי לא מצאתי

שהם במעלות יראי ה' וירא ישראל בעלי מלאכה שהיו ערבים
אלו לאלו דאלמלא עליא לא מתקייסין אתכליא הנה
ביארנו שהדגלים והכלים המקודשים וכסויות הכל לענין
נכבד ונגבת המרכבה ולכן בא זה המספר של זו הפרטרה
ובמספר ההפטררה הוא לעתיד על כרחם של הרשעים כי כן
גראה בן הענין והסירות את שמות העלים מפי' ואמרו ז"ל
מפי' של כנסת ישראל ולא יזכרו עוד בשמם זה בני האומות
וכתיב וכתתי להם ברית ביום ההוא עם חיות השדה וזו היא
והשבת חיה רעה מן הארץ וזהו לזמן המשיח דכתיב וזר זאב
עם כבש וגו' ואריה ככר יאכל תני' וזרה ודוב תרעינה
וכתיב וקשת וחרב ומלחמה אשבת כן הארץ כמו שכתוב
ולא ישאו גוי אל גוי חרב ויהיו האירוסין ממורין כמו שכתוב
ואירשתך לי לעולם ואירשתך לי באמונה וגו' ואמר נ'
אירוסין עם ה' פבעות ואברו ז"ל כל טבעת מד' פרקים וכל זרע
ענין גדול השלשה אירוסין רבו לשלשה אבות שיחזור לנו
זכות אבות כי מהושע תכה זכות אבות דכתי' ואיש לא יצילנה
מידי וא"ל אף זכות אבות תמה וענין חמשה טבעות הנזכרים
רמו לחמשה אורים הנזכרים בבראשית וחמשה חופשי תורה
וארבעה פרקים רמו למרכ' שהן ארבעה חיות הקדש וארבעה
דגלים עליונים ותחתונים ואמר לשון אירוסין לרמו' שיחזרו
פחדש ולא כמחזור גרושתו שהמחזור גרושתו על כתובתה
ראשונה ועל התנאים הראשונים מחזירה אבל אלו הנשארין
העתידי' יהיו חדשי' ובהיות חדשה ולא על התנאים הראשונים'
שהוצרכו לערבים עולליו ויזניקו כמו שכתוב מפי' עולליו
ויזניקם פדרשו ז"ל אבל אלו הארוסין אירוסין בלי תנאי ובלא
ערב אלא באמונה וכמו שכתוב כאן ואירשתך לי באמונה
משום וידעת אתי כי תמלא הארץ דעה את ה' כי אין שטן
ואין פגוע רע פי המקטרג' ויסרו והמזיקי' ישבתו דכתי' והשבת
חיה רעה מן הארץ והיצר הרע נשבת דכתי' ואת העצמות ארחיק
מעליכם וכתבי' והסירות את לב האבן מכשרכם ולכן אין אנו
צריכין לערב' ואלו החמשה דברים שהם צדק ומשפט חסד
ורחמים ואמונה שקראום ז"ל חמשה טבעות ידוע כי הטבעות
סוף האצבע בכל רוחותיו ואין דבר הוצץ בין שניהם כי אלו
הן מדותיו של הק"ה צדק דכתיב צדק תרדוף כדעך
כדשנו של ר' נחוניא שרמו הרב בפרשת שופטים' ומשפט
באמרנו הכלך המשפט' וחסד ורחמים ידועים הכתרים
הדבוקים באמונה והנה הבטיח בכל הבנין והנבנים ז"ל דרשו
שיבואו ישראל בגדוניהן צדק ומשפט תורה שבכתב ותורה
שבכל פה ותוספת וכתנה להוד חסד ורחמים' והאמונה
שהוא עיקר הכתוב מזה התולדות ואו יהיו האירוסין קייסין
וכן יהי רצון השם ברחמי' יקיים זאת ההבטחה ויקיים בנו
אלו המקראות ואירשתך לי לעולם' ואירשתך לי בצדקה
וכמשפט ובחסד וכתמי' ואירשתך לי באמונה וידעת את ה' :

דרש לשבועות

הלא כתבתי לך שלשים בשבועות ודעת להודיע
קודם אמרו אמת לחשיב אמרים אמת לשולחך
הכתובים האלו דרשו ז"ל על התורה שנתן הק"ה
לישראל וכאן בלשון כאלו הוא יתברך סביר עמנו כי כן דרך
הנביא' והמדברים ברוח הקדש שמדבר השליח בלשון שולחו
כמו שפצינו במשה ונתתי בטר ארצכם ואין משה הנותן מטר
על פני ארץ וכן המלאך אומר אנכי האל בית אל ואין המלאך
אל חלילה אבל כלו הוא מדבר שולחו וכן דברו הנביאים לכן
אמר כתבתי בלשון המדבר עמו בלשון רוח הקדש ומודיעני
חבתו

שם והרמב"ן ז"ל נתן טעם אחר בפירושו כי בעבור שלא היה
שבת לוי בעבודת מרד לא נתרבו שלא היתה הכרחה אלא
במשועבדים ובמעונים דכתיב וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן
יפרץ וגו' ומה שאתה מוצא בכלל הלויים כב' אלף וכפרט
יותר כבר כתבו טעם בבכורות כתבו רש"י ז"ל שמצא אותו
בפירושו שהיה בכורות פדאי שימקיעו עצמם ועוד יש טעם
נכבד לזה המנין של לויים שהיו כב' אלף לרכוש שהם מחננה
עליון רכב אלדים רבותים אלפי שנאן ומה שנמנו מכן חדש
הוא להם למעלה שנתקדשו מן הבטן כמו שאמרו בהגדה
למורין הם למנות מן הכסף שכך יוכבד אמן נולדה בין החומות'
ונמנית בכלל שבועים נפש' אמר משה לפני הק"ה וכי אכנס
בכל אוהל על ערסותיהן למנות אותן אמר ליה הק"ה עשה
שלך ואני אעשה שלי היה משה עומד בפתח האוהל והשכינה
פקדמת ואומרת כך וכך יש בכאן היינו דכתיב ויפקוד אותם
משה על פי ה' מערב שממנו אוצרות שלג ואוצרות ברד
וקור וחום שם אפרים ומנשה ובנימן ושכינה במערב שנאמר
לכנימן אמר ידיו ה' וגו' וכתבי' לפני אפרים ומנשה עוררת
את נבותרך כי עמם הגבירה והיא השכינה שהיא למערב
ושלישים יסעו נאה לתורה לתשובה גבורה ולכל סוד גדול'
צאן שמשם החשך לעולם וכנגד שוכן שבת דן שהחשיך
עניניהם של ישראל בעץ בעגלים שעשה ירבעם ששם האחד
בדן ועליו אשר להארץ על החשך שנאמר וטובל בשמן רגלו
ועליו נפתלי שהוא בעל ברכה דכתיב ומלא ברמת ה' לאחורנהו
יסעו לפני שהעובד על הולך לאחור ולא לפני' ועוד במדרש
כי בדגל יהודה צורת אריה כי כן המשיחו יעקב דכתיב גור
אריה יהודה ובדגל ראובן צורת אדם מעין דודאים דכתי' וילך
ראובן כימי קצור חמיו וגו' וכדגל אפרים צורת שור דכתיב
בכור שורו הדר לוי' ובדגל דן צורת נשר וקבלה ביד חכמי
ישראל שהגוף היה נחש שרמו למקומו ועוד על שם יהי דן
נחש עלי דרך והכנפים כנפי נשר שמורים רחמים דכתיב כנשר
יעיר קנורומים הכנפים לאשר ולנפתלי שהם רחמים שמן
הברכה וסוככים לשבטו של דן שהוא חשך והתחילו הדגלים
מן המזרח כמהלך השמש דכתיב הולך אל דרום' ועוד
במדרש כי אלו הד' חיו דגליהם גדולים ובצורת הללו אבל לכל
אחד ואחד מהשבטים היה לו דגל ונס ואינו גדול כדגל ראובן
ויחודה וחכמיהם והיה לכל אחד גם כן בנימו צורה כנס
שמעון צורת מבצר על עיר שכם' צורת יששכר חסור על
שם חסור גרם' צורת זבולון אניה דכתיב לחוף אנית'
נפתלי צורת אילה דכתיב נפתלי אילה שלוחה' גד גדוד על
שם גדוד יגודני' אשר צורתו זית דכתיב וטובל בשמן רגלו'
בנימן זאב דכתיב בנימן זאב ישראל' מנשה ראם דכתי' וקרני
ראם קרניו' כל אלו הענינים נפלאים וגם כנגדי השרד
שבהם מכסים הכלים יש ענין גדול בגוונים כי יש מהם תכלת
ויש מהם תולעת שני ויש מהם כנפי ארנן שהוא ארום
מכולם והם רמו לאישים העליונים ולמרכבה ובהיות הכל
בעינים כדון וכמצוה וכסויות היתה שכינה שורה בכלים
והיתה נותנת זיו וסדר בכלים וקדושי ישראל היו מכירים
שהשכינה שוכנת בין חכרובים כמו שהנשמה נוהגת הדר היו
בגוף ובהסתלקה עושה רוחם וזה נרמז במסוק ולא יבואו
לראות כלל את הקדש ומתו ז"ל כי בארון היו ג'
כסוין כנגד הנבואה שהיתה ג' סדרנו רוח הקדש ואם לקרא
שאינה מאירה והמאירה יהושולח ג' כסוין כנגד המלכות
שהיו ג' מעלות שופטים מלכי ישראל ומלכי יהודה שהיה להם
ישיבה בעזרה לבר שחם מרע דודי והפגורה שני כסוין כנגד
תורה שבכתב ושבכל מה ומזבח הקטורת ג' כסוין כנגד דתן
גדול וכחן הדין ומזבח הנחשת בחוץ שני כסוין כנגד ישראל

וצריכין מקום מקודש לנבואה ולשכינה ברא בית המקדש
 כמזון כנגד כסאו להיות שם שכינתו ואזיז כחכים דתקין
 בתחיל עלין גנים וגו' וכתב בעיניו ככלל יופי וגו' וזהו
 הארץ היא טוב וברא עור זמנו של בישח שהוא זמן השכר
 הגמור והוא זמן החכמה והדעת והשלכות והוא שמר על
 משיח הנה כי קדכו במחשבה והוה שאכר שליטה הצדקה
 עמודיה שבעה שבעה טכחה כי חכמהו של אלדינו ב' המינה
 כל אלו ההכנות הצריכות לו ואחר כך קוראה קריאתה שהכל
 היה כתוקן לסעודה וכן אמר במקום אחר אזרחת ויספרה
 וגו' ויאמר לאדם ולכן באו שבעה מצות בנינו כי בתורה נתנה
 לאלף דור והיתה גנוזה התקיד דורות ולסוף כל דורות נתנה
 וכנגדן אס דוד הלל גדול שיש בו כי לעולם חסדו ונתקיימו
 באלו מצות שהם כנגד העומדים וכנגד ימי בראשית והן
 ענין שמטות וז' שנתות וכל ימי המועדים רומזים לזה הענין
 וזכורו אל התורה שנכתב ושבעל פה במה שאמר אש שהורה
 על גבי לכנה ודורות תתקד שמעל הקנה ושתלן בכל דור
 ודור כל זה נרמז במלת האל כתבתי לך וגו' וכן פירש כוונתו
 זו המשיגה של נדרים ואין ספק כי לפי הנסתר שאלו השבעה
 דברים הכתובים רוחניים מדותיו של הקנה נקראו ג' השכות
 והם ז' ימים הרמזים כפי ספוק כי ששת ימים עשה ה' והפסוק
 בסמיכו ששת ואין צורך לתקנו כתוקן בעלי הפשט האומר
 כי הוא חסר בית כמו הנמצא בית ה' והיה ראוי לומר בששת
 וכבר רמז זה הרמז אל בפרוש התורה וגם אלפים כינה שקדם
 התורה יש לו ענין נרמז במה שאמר יום יומנו של הקנה אלף
 שנה וכן האמת כי התורה קדמה לעולם ב' ימים וכן אישות
 היתה כתובה הן כלולות בה וסיבכה לתור כמו שידוע דאבת
 ואמר כתבתי כמדבר עם ישראל כי בחשבתן קדמה לכל
 שנאמר קדש ישראל לה ראשית תבואתו ונתת בהא לענין
 שאמרו בהבראם בהא כדאיתא במנחות שהעולם נברא בהא
 ועוד דרשו בהבראם כאברהם וכן האמת כי העולם חסד יבנה
 ונקראו ראשית כל עניינים גדולים כמו התרומה שהיא ראשית
 ואין לה שיעור והעומר נקרא ראשית ולכן באה הספירה ז'
 שבועות ומש' יום ובינים נ' עשרות כנגד היובל הגדול והוא
 מלשון מלכות ש' מלך השם על כל בעשהו מלשון זה יעצור
 בעמי ונתנה ביתורה לענין נבדד שהיא עיקר הכל והכל
 בזונו נראת העולם ולפי זה אין קדושת היום יסעלתו בעבור
 מתן תורה לבד אלא בעבור קדושה אחרת שהיא הגדולה
 שהוא כיגד היובל הגדול סוף השמיטות ולכן לא נתחד לו
 זמן כתורה כפיסח שהוא ב' בניסן או כסוכות בש' או כלה
 אזכרים הכפוזים לא אמר בו בסיון אלא שעשאו התורה
 סניפין לחג פסח דכתב בחג הפסח וספרתם לכם ממחרת
 השבת וגו' עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום
 והקרבנתם והנה הוא לפי זה סכלל הפסח והוא יום אחרון של
 פסח שהם מ' יום ומה שאמר תורה תספרו חמישים יום
 אינו דבק תספרו אל מלת חמישים ולכן יש בו טעם להבטיח
 ורוצה לומר עד ממחרת השבת השביעית תספרו שהם מ' יום
 יום חמישים יום והקרבנתם כלומר ביום החמישים תקריבו
 קרבן ולא תספרו ובעבור כן לא נתקדו שנים האחרון של פסח
 בקרבן חלוק משאר הימים ואין בו הלל גמור עד יום החמישים
 הנזכרים שעיקר קדושת היום הוא ענין החמישים כמו קדושת
 היובל שנאה מצות התורה וספרת לך שבע שנתות שנים
 וגו' וקדשתם את שנת החמישים שנה כי אם היה עיקר קדושת
 היום מתן תורה היה לנו לעשות ביום נ' א ואין צורך לומר
 למאן דאמר בז' בסיון נתנה תורה כי לדעתנו אינו והוא שתא
 עכור עכרה ואם כן אנו שעושים אותו חסר לעולם היה לנו
 לקבוע התנ' בז' בסיון אלא בעבור שיום החמישים מקודש
 לענינו

חיבתו הגדולה בתתו לנו זה התורה ומודיענו טוב סדרה
 ושלמותה כי לא תחסר כל בה זכי הכין לנו כל ההכנות
 והצרכות להשלימנו וכי אנו חוכמים נפשנו אם לא נקיים
 הכתוב בה להיותנו שלימים ושנוכה להצלה הנה ביה יהיא
 דני העולמות ובכל מלה ומלה יש בה ענין אמר היא נתתני
 להורות כי היתה כתובה לפנינו קוד נתנה ולפי קבית רבותינו
 אל קדמה לעולם אלפים שנה כמו שלמדו בן הכתוב ה' קני
 ראשית דרכו ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ואמר
 שהיתה כתובה בלי הכדל איתיות אלא כלה צרופה מבראשית
 עד לענין כל ישראל וכדרך הכתיבה הדיא יוצאים ממנה שכותין
 של הקנה וחמישים שערי בינה כמו שכתב הרמ' בכלל בפתיחת
 פיושו וזכה נתרץ קושיא גדולה שהקשו על אותה ההגדה
 פרק ר' עקיבא מסכת שבת באותה תוכחה של משה רבינו
 ע"ה עם מלאכי השרת שאמר להם תורה מה כתב בה לא
 תרצח לא תנאף כלום רציחה וניאוף יש בניכם והקשו על זה
 וכי מלאכי השרת לא היו יודעים בקריאתם התורה וזכרה
 נתרץ כי הם קוראין אותה בצירוף בלי הבדל איתיות על דרך
 החכמה ועל דרך שמותיו של הקנה ומשה גלה להם שדרך
 אחרת יש בהבדל איתיות כמו שנתנה לנו וכמו שדרשו בפסוק
 עלית לתוכה וכבר הארכתיו בזה במדש הפסח וקבלה בדינו
 כי הכתיבה הצרופה הזאת היתה כתר חלקת לג' חלקים ונרמזו
 במלת שלשים האחד שמתיו של הקנה והשני חמישים שערי
 בינה בהן נכללין כל החכמות שרשטוין והכרת פנים מעשה
 בראשית ומרכבה וכל החכמות ומשם למד שלמה השלישית
 כמו שהיא בדינו בפסוקים ובהפסקת מלות והם ספר
 וספר וספור ועם זה הדרך לא יקשה פרש פסח שני ומקושיש
 ומקלל ופרשת נחלות שהיו כתובות להן הצירוף ועל זה אמרו
 אלה המצות אין נביא רשאי לחדש מעתה שום דבר רכוז
 במלת מעתה ענין גדול לשמטות הבאת ודוק ותמצא
 ועוד קבלנו שהיתה התורה כתובה באש שחורה על גבי אש
 לבנה ואמרו עוד במסכת נדרים שבעה דברים קדמו לעולם
 תורה תשובה וכו' ואין ספק כי המימות האלו לרבותינו אל
 הם סתומות ואינן כפשוטן כי קודם כריאת העולם לא היו שם
 ימים ושנים ולא אש שחורה ולבנה ואין ענין תשובה ומקום
 לכן ערן וניהם אבל הם רומזים לעניינים עליונים ורוחניים והם
 מסתים התורה ועם כל זה הנגלה בהם טוב כי מה שאמר לעולם
 רצה לומר כחם שנה כמו האומן הטוב כעשותו מלאכה שלימ'
 צריך להעלות במחשבה הסכוון באותה מלאכה והוה מאמרם
 ל' תחלת המחשבה סוף המעשה והנה גוזה חכמתו לחלק
 המצאת לג' חלקים כנגדן אסר יחזקאל וארא ג' פעמים והם
 ג' עולמות עולם העליון הוא עולם המלאכים כלם שכליים
 הכרחיים בעולם ועולם האמצעי הגלגלים בעלי שכל ואם אינם
 שונים למעלה העליונים והם פועלי אמת בהכרח גם כן ועולם
 השפל גופני הכרחי ובא אדם פועל ברצון להיותו כלול מכל
 העולמות ועל כן אמר דוד ברכו המלאכיו ברכו ה' כל צבאו
 ברכו ה' כל מעשיו וברא כל ענייני העולם חשפל לצורך אדם
 שאין בהם צורך אחר שהרי אין בה שכל לעבוד השם ולא תהו
 בראם אלא לזה וזה הדבר מוסכם ומוסבל והכל מודים בו
 ואמר הכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו ואמר דוד
 תמשילוהו כמעשה ידיך ואחר שכן עלה במחשבתו להיהאדם
 בנו הבריאה אין כמוהו כשאר הנבראים עלה במחשבתו
 לבראת לו אלו ההכנות תורה למדו כי עיר פרא אדם יולד
 ובעבור שנברא גופני ובשני יצרים הוא מוכן לחטא קדם לו
 התשובה וכן הוצרך לברוא לו דברים שולם בהם כפי מעשיו
 והם גן עדן וניהגם וצריך כסא לדון כפי מעשיו וידע בחכמתו
 הקדושה כי התורה והמצוות אינן קרויין בכל מקומות הישוע

דרש לטבועות

לענינו הנדול או זוכרין גם בו מתן תורתנו ואין אנו אומרים יום מתן תורתנו כמו בראש השנה או ביום הכפורים שהן יום אחד שאנו מזכירין היום ואין אנו אומרים זמן תרועתינו או זמן סליחתנו אלא יום תרועה יום סליחה אבל בפסח וסוכות שהם שבעת ימים נמשכין אנו או זמן חרותנו זמן שפחתנו ובכאן היה לו לומר יום מתן תורתנו אלא בעבור שאינו יום מתן תורה שמש אנו אומרים זמן כי מיום ג' עלה פשה להר ונתעסק בקבלתה ימים רבים מן ההר אל העם ומן העם ולכן אנו מזכירין זמן כי יום חתומים הוא זמן מתן תורה ואם לא נתנה עד יום אחד וחמשים אבל בעבור קדושת היום הנכבד שיש בו מצד אחד אנו מזכירין גם מתן תורה שהיה גם כן בו ולכן לא הזכירה התורה בזה החג מתן תורה אלא חג שבועות ולא אפר כי בו נתתי לכם תורתי כמו שאמר בפסח כי ביום הזה הוצאתי את צבאותיכם ובסוכות כי בסוכות הושבתו ואין אנו מזכירין אותו סגולתו ועוד כי בשמנה זמנים נתנו קצת מצות וזהו זמן שמיני שנתנה לנו כל התורה ולכן אנו מזכירין זמן מתן תורתנו כי הוא הזמן השמיני ולכן הוא כנגד יום שמיני עצרת ונקרא בלשונם אל עצרת כי הוא בתחלת השבוע השמינית ולכן אנו מזכירין בו מתן תורה וחשמנה זמנים הם האחד לאדם הראשון שש מצות והשני לגח אבר מן החי והשלישי לאברהם המילה והרביעי ליעקב גיד הנשר והחמישי ליהודה היבום והששי במצרים קידוש החדש ומסח ופדיון בכורים והשביעי במרה שם שם לו חוק ומשפט ואמרו חכמים אל שבת וקצת דינין במרה איפקוד זה שמיני בסני כל התורה ובעבור כי יום החמשים הוא חשמיני לשבוע כי מצו למיסני יומי ושבועי זמן מתן תורתנו כו' הוא יום מקודש נזכיר בו קדושת התורה ויש בו גם כן רמז התורה שיש בו קרבן שתי הלחם ויש בהם רמז גדול כי הם חמץ חפך כל הסנכות שהיו מצוה ועם כל זה אנו אין זמן מתן תורתנו ולפי הנגלה תרצו קצת המפרשים אל כי שאחר דקימא לן כרבנן דאמרו בששה בסיין נתנה התורה אף על פי שהם סוכרים דאייך עכורה בהיא שתא אין לנו לעשות יום שבועות אלא כששה בסיון תמיד אף על פי שאין אנו מעבדים אותו עתה ולעולם היא הסר מאחר שבששה בסיין נתנה אלו על פי שהיה יום חמשים ואחד אין לנו לעשות תמיד אלא כמו שהיה תחלה כששה בסיון ואם היינו מעבדין אותו למעמים יבא יום החמשים בחמשה בסיון או בששה או בשבעה בו ועל כן באו שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו פירות האילן הוא האילן הגדול עץ החיים שממנו כל ההתאשטות אמר עץ החיים מהלך תך שנה חוץ מן האמירין סוד שדי במילואו שין דלת יוד וכשתסיר ראשי תיבות שדי ישאר תך והוא סוד האילן שממנו באה הכרפה לעצי גן עדן וגן עדן לארץ ישראל ומארץ ישראל לכל העולם נמצא שהכל תלוי בישראל והוא מאמרם תנאים התנה הלקה וגומר ואחר פשמים השמעת דין ואומר במונים ארץ וכל יושביה כדאיתא במדרש הוית וממני זה אמר הלא כתבתי לך שלישים כלומר הכל פדירתי בעבורך קודם שהיה העולם כדרך בפרס אצרך בבטן ידעתך ואמר שלישים לרמז כי התורה נחלק לשלשה חלקים האחר ענין מעשה בראשית ומעשה סוכה הנרמז בת שהוא עיקר הכל והשני החוקים שלא נודע טעמם אלא לרמזי ישראל מצות עשה ומצות לא תעשה שאין השכל מודה עליהם והם עיקר המצות כמו שכתוב אשר ישמעון את החקיק' האלה ואמרו רק עם חכם ונכון כי הם מורים החכמה ולכן לא תקנו כרכה אלא בהם כגון שומר וסוכה ולולב ומצה ותפילין וציצית וכיוצא בהם והשלישי הם מצות השכליות בצדקה וקבנו אב ואם וגמילות חסדים וגו' וכן חמשה חמשה

שחם באו לתיקון הגוף והנח עשרת הדברים אבות לכל אלו השלשה חלקים וכלן נכללו בהם וכל התרי"ג מצות יוצאות מהם וכבר חבירו הגדולים אזהרות וביירו היאך יוצאין כל המצות מהן ודוד עליו השלום אמר שלשה פסוקים כנגד אלו שלשה חלקים והם תורת ה' תמימה וגו' פקודי ה' וגו' יראת ה' וגו' החלק הראשון אמר תורת ה' להורות אלו דתו ויחודו ומעשיו שהם עדות על מציותו וכנגד החלק השני אמר פקודי ה' שרים שהם המצות השמיעות שהם נגזרין בו כמו פקודין וכנגד החלק השלישי אמר יראת ה' כי המצות השכליות נותנין ענוה ויראה ומטהרין הגוף ומתקנין הכחות ונותנין משפט אמת בין בני אדם וכפל כל אחד ואחד מפני שיש בכל חלק עשה ולא תעשה והמעין כאלו השלשה פסוק יראה גדול מעלתם כי באו תיבותיו ואותיותיו במדה ובמשורה כי יש בכל פסוק עשרה תיבות חלוקים חמש פגד חמש ואתנחתא ביעתים וכל חלק שש אחד שהם בכל פסוק שני שמות ויש בכל פסוק משני אותיות וכל זה לטעם וכיון כי אלו השלש עשיריות הם כנגד עשר ספירות ועשרה מאמרות ועשרת הדברות שכלם מכוונים זה כנגד זה והם חמשה כנגד חמשה כי כלן הספירות חמשה עליונים וחמש למטה מהם וכן המאמרות חמשה בכריאת העליונים וחמש בכריאת התחתונים וכן הדברות חמשה בכבוד המקור וחמשה בכבוד הבריות כי בכבוד אב ואם הוקש בכבוד לכבוד המקור וכן היו בלוחות חמשה בלוח זה וחמשה בלוח זה וכמו שאמר במדרש הוית על פסוק ידיו גלילי והב אלו הלוחות כמו הדיש שהם חמשה אצבעות כנגד חמשה אצבעות וזה הוא סוד נשיאת כפים וכבר פירשו לנו חכמים אל שהם קשורים זה כנגד זה אנכי כנגד לא תרצו כי הרוצח כאלו פגעט הדמות ולא יהיה כנגד לא תנאף כמו שכתוב האשה הנכפפת תחת אישה לא תשא כנגד לא תגנוב כי הגנוב סומו לישבע שקר כמו שכתוב אלה ישמעו ולא יגיד וזכור כנגד לא תענה כי המחלל שבת מעיד עדות שקר במעשה בראשית וכמו שאמרו האומר ויכלו אחר תפלתו ערב שבת שני מלאכי השם משימין ידיהם על ראשו ואמרו לו וסר עונך וחטאתך תכופר ומה ענין כתוב זה אלא כמו שכתוב בענין עדות אם לא יגיד ונשא עונו וזה שאמר ויכלו ומגיד עדותו בחדש העולם ומעשה בראשית סר כמנו אותו עון שאם לא יגיד ולכן תקנו לאמרו מעולם מיום שנאם ועמדו שני אנשים ובעדו הכתוב מדבר כבוד כנגד לא תחמוד כי החמדו גורם שאינו מכבד אביו ואיננו זנו ואינו מפרנסו כראוי וכן ביאר אל כי עשרת מאמרות כנגד עשרת הדברות דבור אנכי כנגד יהי אור ויהי אור כי הן חמשה אורים באונם מאמר ראשון כנגד חמש מצות התלויות בדיבור הראשון האחד אנכי להאמין שהוא יתברך נמצא והוא מחוייב המציאות לא ככופרים האומרים לא הוא כמו שכתוב כחשו בה ויאמרו לא הוא השני כי השם פשנה הטבע וברא עולמו לא כדרך החושבים שהעול קדמון ואין השם משנה הטבע כמו שאמר פרעמי ה אשר אשמע בקולו ולכן אמר משה במכות למען תדע כי לה' הארץ וזה ברמז במלת יהוד השלישי להאמין כי הוא משגיח והוא אלירין משגיח בך לא כדרך האומרים עוב האת הארץ ולכן אפר משה למרעה כי אני ה' בקרב הארץ והרביעי שאמין כי הוא יכול על הכחות ומבטל כחות עליונים לא כפאמינים אין כח מבטל כח ולכן אמר למען תדע כי אין כמוני ולכן אפר אשר הוצאתיך בעל פרחם דכתיב ובלאדיהם עשה השמים והחמישי להאמין כי תורה מן השמים ועשה ולא תעשה הכל באו מפי הנבורה ולכן באו שאר הדברות עם המצות כלם לא כדרך האפיקורסי האומרים אין תורה מן השמים אנאמי

אות אחת אלא הכל מפי הנבוכה אלח החמשה מצות תלויות בפסוק אנכי כנגד המשה אורים האחד אורה דכתיב כי נה מצוה ותורה אור השני אור נבואה דכתיב כי קרן עור פניו השלישי אור חכמה והמשיכו יחידו כדאמר ההיא מטרונתא לר' שמעון בן יוחאי מורה ורוי כלומר שכור בעבור שהיה אדום ויפה אמר לה הימנותא איטעימנא קדושה ואבדלתא וארבע פסי דפסחא חגרגא צדיעין הפסח עד עצרת אלא חכמתא אדם תאיר פניו הרביעי אור בית המקדש דכתיב והלכו גוים לאורך החמישי אור המשיח דכתיב וקרן משיחו כמו וקרנים מידו לו כי קרן עור פניו וכנגד אלו הן המשה חומשי תורה ודבור לא יהיה לך כנגד יהי רקיע והי מבדיל כי כמו שהבדיל בין פים העליונים לתחתונים כן יש להבדיל בין השם יתברך לשאר הכחות העליונים והוא אלדים אחרים שהם אלהות וזה הוא לאלהים כלא הידועה לרבוז לשרים העליונים ולכך הבדילו משאר האומות ואנו צריכין להיות מובדלין בכל ואפילו במלבושים ולכן באה מצות ציצית דכתיב כל רואיהם יכירום וכבר ידעת מעשה דנתן צוציתא המוזכר בשבת ודבור לא תשא כנגד יקו חמים כי השם השביעי חמים שלא יצאו מגבולם לכסות הארץ ולא עברו חוקן ושבעתו דכתיב עה תבא ולא תוסיף אשר שמתו חול גבול לים חק עולם בל יעברנהו וכן חייב אדם לקיים היוצא מפיו כל שכן שבעתו ואמרו פי לא ינקה כל העכירות מתכפרין בתשובה ושבעת שקר אפילו שב אינו נקי לגמרי כי עושה בו רושם קצת ודבור זכור ושמו כנגד יהי מאורות הסאור הגדול כנגד זכור והקטן כנגד שמור למבין סודם ובאו זכור ושמו כנגד שני חיוכין שיש לאדם להשלים בשבת זכירתו ושמיחה לזכור במה ובקדוש היום והלילה ובזמנות נפלאות השם בשבת ולהגות בתורתו ולא ידבר בדברים כשלים דכתיב ודבר דבר בירושלים ר' שמעון הוה ליה אימא דברניתא הוה אמר לה בשבת אימא שבתא היא ותקנו בו שלש תפלות חלוקות אתה קדשת כנגד שבת בראשית ישמח משה כנגד שבת דמרי אתה אחד כנגד שבת עשית הדברות ויש אומרים כי טעם שלשה תפלות כי שבת נקרא כלה לישראל כמו שהיו אומרים בואי כלה והמלה צריכה שלשה דברים קדושין ומתנה ואחר כך ייחוד כן בתחלה אתה קדשת שהוא קדושין ואחר כך ישמח משה במתנת חלקו שהיא המתנה ואחר כך אתה אחד לשון ייחוד וכנגד שלש סעודות דכתיב אכלוהו היום כי שבת היום לא תמצאוהו והשמירה לשמור שלא יוציא מרשות לרשות וכיוצא בזה שאסרו לו דבור לבד את אבין כנגד תדשא הארץ כי האבות עם הכנים כנגד האדם עם האילנות יצו בהם כדי שיתנה מהם ולכן נתלה אבתיאם כאלו שלא קיים כבוד אב ואם כמוזכר במכילתא ובתיב נוצר תאנה איכל פריה וזהו ענין איסור השחתת אילן פאכל ואמר לא שכיב שבת בוי אלא דקף תאנה בלא זמנה דבור לא תרצה כנגד ויאמר להם אלדים מרו רבנו והרוצח הוא מטעם פריה ורביה דבור לא תנאף כנגד ויאמר אלדים תוצא הארץ נפש חיה למינה כלומר שידבק כל אחד בבת זוגו ובמין שלו וזה הוא טעם איסור ההרבעה לכל דבר יש כח במרום ולא יערבב את הכחות וזהו טעם איסור עריות ודרשו חכמים זכרם לברכה לא תנאף לא תתן אף כי העושה זה מחרה אמו של הקלח ואפילו בנגיעת ידה דכתיב יד ליד לא ינקה רע ואפי' להסתכל באשת איש אסור וכמו שהחמירו זכרם לברכה בזה ואפילו בבגדי צבעונין שלה דבור לא תגנוב כנגד ישרצו חמים שרץ נפש והטעם שלא יגנוב אדם ויגזול לחבירו שלא יהיו כדגים הגדולים אוכלים לקטנים וחמסים לו לאלו ובכלל זה גזלה ועושה וחמס ומדות חסרות

ועונות הדין ושאר חמסים! דבור לא תענה כנגד נעשה אדם כי ישראל קרוין אדם והם זרע אבת ותורתך תורה אבת ולכן לא יעידו עדות שקר ולא ידברו כזב דכתיב שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו רמיה ולא ימצא בפיה לשון תרמית דבור לא תחמוד כנגד ויאמר אלדים הנה נתתי לך את כל עשב זרע זרע לא הותר לאדם אלא המותר לא יחמוד של אחרים יסתפק כמה שיחננו השם וישמח בחלקו כי החמדה תביא לאד לגנוב ולגזול והעד ענין אחאב ככרם נבות היזרעלי וכמו שעשב האדמה הוא הפקר ואין לו בעלים כן יסתפק האדם כמי שאין לו בעלים אלא משלו והוא ענין חטא אדם הראשון שחמד מה שלא הותר לו וכתיב ונחמד חטא ועבר על לא תחמוד והחמדה גרפה לאשתו הלקחה דכתיב ותקח מפריו כי סוף החמדה לשלוח יד הנה ביארנו בקוצר קשר עשרה מאבדות עם עשרת הדברות מדברי רבותינו לו ולכן באו אלו השלשה פסוקים שאמרנו שיש בהם שלש עשיריות וכנגד אלו השלשה עשיריות הוא שם של שלשה ידיו ויש בו קדושה וצריך אדם שיוזר מלמחוקו ומלכותבו בסקוים התרפה ויש בכל פסוק שני שמות כנגד כי ביה ה צור עולמים ביום עשות ה' אלדים והשמות הם ששה כנגד שש קצוות והם ב' אותיות כנגד ה' הם סיני בקדש כל זה רומזות מלת שלישים ועל זה אמר ההוא גלגלאה בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לזה הדרך שמירשנו ורש' לו פירש תורה נביאים וכתובים ובאו כל אלו השלישיות כנגד האבות ולכן נתנה ביום שלישי ובחדש שלישי ועל יד משה שהוא שלישי לבטן בן עמרם שהוא שלישי ללוו שהוא שלישי לבני יעקב לישראל שהם שלישים דכתיב ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה וכנגד שלשה כתרים שנכתרו ישראל בכתת תורה כסאמר ר' שמעון באבות שלשה כתרים הם וכו' ולכן באו שלשה זרים בארון ובשולחן וכמזבח הארון כנגד כתת תורה והשולחן כנגד כתת מלכות והמזבח כנגד כהונה ובאו בפרשה ושמתם את ברית כנגד התורה והיתם לי סגולה כנגד המלכות דכתיב סגולת מלכים ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כנגד כתת כהונה ואלו הן השלשה כתרים כללן שלשה ופרטן חמשה כנגד תורה וכתת הנבואה כי הן אחת וכתת כהונה ולויים וכתת מלכות וכן חיו הכלים המקודשים הארון והשולחן והמזבח והמזבחות מזבח הקטורת והעולה הן מכוסין בשלש מיני גזונין הארון והמזבח שהן אחת כנגד התורה והנבואה הן מכוסין כנגד תכלת כנגד המדה הכלולה כן הפל והשולחן בבגד תולעת שני רמז למדת הדין והפח כן היא מדת המלך והמזבח בבגד ארגמן ומזבח הזהב כעבור שהוא זהב פורשין עליו תכלת ואין פורשין עליו גזון אדום וכל זה הוא ענין גדול ונכבד ונשתלשלו אלו הכתרים עם אלו הכלים והמראות משלש כתרים עליונים חכמה ותכונ' ודעת שהקבה מוכתר בהן והכתיר לעשו ישראל בהם מרכיב חכתו אותם ולכן נקרא אכתריאל יה' ח' צבאות ואמר ר' שלמח בן גבירול כפחזור אום הכפורים בקדושה חוקרים שם יה הנקרא אכתריאל ופזה אנו אומרים כתר יתנו לך ה' אלדינו בקדושה ואנו אומרים שלש קדושת וכנגד אלה שלש החשנות אמר יחוקאל שלש פעמים וארא כי הן שלש השנות משתשלות אלו מאלו כי גבוה מעל גבוה שומר על השגרת החיות והאופנים והחשמל ראה כאחד והבינ באחד כמו שכתב הרב רבינו משה בר סימון לו ואמר במוצאות ודעת נפיש מועצות חכמה וכינה והנה הם שלש חכמה ותכונות ודעת שבהן נכרא העולם וכלם בתורה והם ספר וספר וסיפור ואחר שהשלים מעלת התורה בזה הפסוק אמר פירחיהו בפסוק חשני אמר להודיען קושט אמרי אמת כלומר בל זה לטובתך

הגלות וכו' ירחם עליהם האל לפיכך אמר דוד בסוף המסור
 יחל ישראל אל ה' אמר לא גבה לבי ולא רמו עיני כלום אתח
 יודע זה כי אתה יודע הנסתרות שלא גבה לבי אמילו בסתר
 ולא רמו עיני בגדולות ולא הלכתי כמו קודר הלכתי בגדולות
 ובנפלאות ממני בעיני החכמה לא הכנסתי עצמי בודה אלא
 כפי שכלי מעט שלא אהרוס פן אפוזץ וישתבש שכלי ועל זה
 נאמר כבוד אדום הסתר דבר וכתוב דבש כצאת אכול דייך
 אם לא שויתי ודוממתי הוא ענין אלה ושנועה כלומר אם לא
 שויתי נפשי כגמול משידי אמו שיתחיל לאכול מעט מעט שלא
 יזיקהו רוב האכילה בעבור כח המעכל פן ימות כן שמת
 נפשי והשתקתי אותה שלא תסוכך על תכונתה אלא על
 החכמים כגמול הסוכך על אמו הנותנת לו הכאכלי כגמול
 עלי נפשי לשואלה כלום אם לא עשיתי כן תחמו נפשי ותנתק
 ממנו כגמול הנתק משידי אמו ורבותינו ז"ל דרשו לא
 גבה לבי בשעש שמסחני שמואל למך ולא רמו עיני בשעש
 שהרגתי גליית הפלישתים ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות
 בשעש שהחזירוני למלכותי ובנפלאות ממני בשעש העליתי
 הארון היוצא סכלל דברי כי ענין ההכנעה והספלו היא מדה
 נכבדת באדם והיא מעולה מכל הדקות ויש לו לאדם ללמוד
 מיוז המלך ע"ה שהיה סלך גדול והוא הכובד דכתיב ויהי
 כונב סיעקב והיה נבור דכתיב ביה עיניו הקיני על שמונה
 מאות חלל רוצח למר שהיה יוצא ברמחו הוא ליכבד מאות
 וסנצחן והיה חכם גדול ראש סנהדרין דכתיב ביה יושב
 בשבת תחכמוני ראש השלישים והיה מ' תואר וסוב רואי
 דכתיב ביה אדכוני עם יפה עינים והיה כשורר גדול וקולו קרב
 והיה מצליח בכל מעשיו דכתיב ויגביל אשר יפנה ירשיע וכתוב
 עמו וכמו ששכחו דואג יודע נגן ואיש חיל וגומר ועם כל זה
 השלימות היה ענו ושפל כל שכן אדם אחר שאינו שלם שזו
 היא מדה נכבדת ובה נשתבחו גדולי ישראל בה נשתבחו אברה
 זכתי ואנכי עפר ואפר י בה נשתבח משה רבינו ואהרן אחיו
 דכתיב ונחנו מה ואהרן כהן הוא ואמר זל גדול מה שנכמשה
 מכה שנכאברהם דאו כבאברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואלו
 במשה כתיב ונחנו מה וכתוב תולה ארץ על בלימה ובמשה
 כתיב והאיש משה ענו באד לל במלת מאד שהיה נכנע ושפל
 והיה יוצא מדר הענוה לקצה האחרון ושאל המלך היה בו
 צניעות גדול כמו שמצינו בענין מלכותו כשמשחו שמואל דכתי
 הנה הוא נחבא אל הכלים וכתוב ואת דבר המלוכה לא הגיד
 לו וכמו שמצינו בענין בני בנימין כשיצאו לחטוף נשים ואמרו
 זל שלא חטף מרוב צניעו עד שהחזיקה בו אשה אהת גדולת
 וחשובה והיו שקרא ליהונתן בנו בן נעות המרדות כלומר בן
 הצופה על שהיה מדבר הרבה כנגדו בענין דוד למדנו כי ענין
 הענוה משוכחה ואהוה בה גדולי עולם ובאו לשונות רבות מזו
 המדה ענו נזנה בעיניו ונפאס וצנוע ודבא ושפל רוח ונדבא
 ורוח נשברה ורך לכבדו ונכה רוח ולב נשברי וזל שבחו
 מאד זו המדה אמרו מה שעשתה חכמה עטרת לראש עשתה
 ענוה עקב לסוליה דכתיב ראשית חכמה יראת ה' וכת' עקב
 ענוה יראת ה' ואמרו על הגאווה לא סינה ולא כקצתה מי זיטר
 מאי דכתיב תועבת ה' כל גבה לבי ואם העלויבין ואינן עולכים
 שומעים חרפתם ואינן משיבין עליהם הכתוב אומר ואהבו
 כצאת השמש בגבורתו ואמרו מעשה בר' אליעזר שירד לפני
 התיבה ואמר ארבעה ועשרים רגליה ולא נענה יורד עקיבא
 ואמר איני מלכנו חסאנו לפיכך נענה יצאת בת קול ואמר
 לא מפני שזה גדול מזה לא מפני שזה מעביר על מדותיו וזה
 אינו מעביר על מדותיו ופירושו מעביר על מדותיו סכלן כמו
 שמצינו במשה כשדברו בו אהרן ומרים שתק וסכל על זה
 בקרא ענו מאד ואמר שלמה נס לכל הדברים אשר ידברו אל

לסוכתך ולהשמילך האמיתות ותבחן האמת פן השקר ולא
 תוכל לקבל שום זיוף באמינה משאר זיופי האומות קושט
 אמרי אמת שלשה דברים שאמר שהם שלשה חלקי תורה
 וכנגדן אמר שלמה הביאני המלך חריו נגילה ונשמחה בך
 נזכרה דודין מין מישרים אהבוך ואמ להשיב אמרים אמת
 לשולחך כלומר שתתן חשבון אמת ונכון לפי ששלחך
 לעולם הזה ונתת לשלחך בידו הוא ובית דינו כמו שכתב
 ישמח ישראל בעושייו את אשר ככר עשוהו ודרשו חכמים ז"ל
 מלמד שהקבה ופמליא שלו נמנו על כל אבר ואבר והעמידוהו
 על בנו ולכן נאמר נעשה אדם כי האדם דוגמת הכל ויש בו
 עשר אצבעות ידים ורגלים כנגד העשר ריב שאמר וכנגד עשר
 הקינים והיו איברים שלו רמחו כנגד מצות עשה והיו גידיו
 ועורקיו שסכה כנגד מצות לא תעשה וזה יוצא מן זה שמי וזה
 זכרי עם ירוה עולים תרינג כנגד שמי עם יה עולה שסכה זכרי
 עם יה עולה רמחו ולכן נאמר העוה התאמר עולה תרינג הנדה
 הכל באדם ועל זה כתיב ופכשתי אחוה אלוד ואמר דוד כל
 עצמותי תאמרנה ה' מי כמוד ולכן נאמר בעלמנו כי צלם
 הכל נתון בו ולכן חובה על האדם לשמור הצלם הקדוש ההוא
 ושיהו איבריו בניקות ובטהרה ולא ישתמש בהם בטומאה
 כשאר הכהמות שאף על מי שאיברי הכהמה דומין לקצרת
 ציברי האדם הם מהיסודות ואלו מדבר עליוני מעורב בהם
 ולכן מונה למעלה והכהמה לפשה כי שורש האדם שהוא
 שורשו יונק מן המקום העליון וענפיו שהוא הגוף למטה
 והוא הפך שאר הנמצאים שרשם ביסודות לפשה וזהו שרשו
 למעלה ולכן הולך וקפו ולגודל מעלתו אמר יחזקאל כמראה
 אדם עליו מלמעלה ובפרכב ארבע חיות לכלם דמות אדם
 שור גדול הכהמות אריה גדול החיות נשר גדול העופר ואדם
 גדול על הכלי ואדם בכל הוא שהתחוננים קשורו בעליונים
 ובה כי קדושת האדם גדולה ולכן חייב אדם להכריח מאד
 עצמו להדמות למקום בוצאו ושורשו ואל יפנה לתחוננים
 ואז ישיב אמרים אמת לשולחיו השם כרחמי ישע תוררו
 בלבינו וישם בנו יראתו ויקים בנו מקרא דכתיב הנה ימים
 באים נאם ה' וכתיב את בית ישראל ואת בית יהודה ברית
 חדשה וגו' ח

פרשת נשא

פיר העפלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדולות
 וכספלות אעניו : אם לא שויתי ודוממתי כפי כגמול מלי וגומר :
 (תפילים קלס)

שיר המעלות

אלו הם חמשה עשר ואמרו
 זל שהיו הלוי אומרים אותן
 בחמשה עשר מעלות שהיו
 בהר הכית בין עזרת ישראל לעזרת הנשים בכל מעלה שיר
 אחד והם כנגד ית ועוד כשכרה דוד שיתין והם יסודות בירת
 המקדש עלה התהום ופחדו שיטשוף העולט היה דוד בצער
 כתב אחותפל שם המפורש והורידו ששה עשר אלף אמה
 והיה רע לעולם כי המים הם צורך העולם שמלחחים הארץ
 לתבואה ולאיילות אמר דוד המשה עשר מעלות והעלדה
 המים חמשה עשר אלף אמה שיעמדו ברחוק אלף אמה ועל
 דרך הפשט פירש רבינו סעדיא זל כי אלו שירי המעלות היו
 נאמרים בקול רם ובקול שיר היו מעלין הקול והם נאמרים על
 בני הגלות וזה המעלה אמרה דוד על עצמו ושיתנהגו בו בני

התן לנך ונאמר על אחד מן החסידים שזכר אותו אדם ליעה וכששמע בדבר שלח לו כלי מלא זהובים וכתב לו שלחת לי פנתה מזכותיך ונמלתך בזה! ואמר החכם חרבה בני אדם ליום הדין מראין להם זכותיהם ומוציאין זכות שלא עשאוהו ואופרים לא עשינו והוא אופרים להם עשו אחרים שדברו בכס ונשללו אותם מזכותיה (נתנום לכם וכן כשיחסרו מזכותיהם ואופרים זה חסר מזכותי אופרים להם אבדתם אותו למי שדברתם עליו שג' והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם מכל זח בלמוד שהסבלנות מדה טובה ומריח שנתוסף לו זכות ואמר והנא מאד מאד הוי שפל רוח שיטה עצמו לקצה האחרון ולא ילך בוו המדה בדרך בינוני בדרך שאדם עושה בשאר המדות כלן שיש לו לאדם לילך בדרך הבינוני ולא יתרחק לאחד מן הקצוות אבל בוו המדה של הגאווה יתרחק לקצה האחרון מן השפלות והו ענו פאד וחוסף בו מאד לרפו בוח ועל זה אמר החכם לא מינה ולא מקפחה מי ווסר פאי דכתיב תועבת ה'כל גבה לב ובר מחלוקתו חיה סובר גם בוו המדה על הגאווה והיה אומר שמתא דאית ביה ובישתא דלירח ביה ונמסקה ההלכה שיטת עצמו לקצה האחרון ולא ילכש מעטה השם יתבר' פי הגאווה לכוש השם דכתיב ה' מלך גאות לבש' ואמר לו כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקצות ומעלתו מיד תמצא שבוחר בשפלים ודבר זה כתוב בתורה ושני בנביאי' ומשלש בכתובי' כי ה' אדירם הוא האדם ואדוני האדונים וגו' וסמך ליה עושה משפט יתום ולמנה' בנביאים כה אמר רם וגשא שוכן עד וגו' ואת דנא ושאל רוח בכתובים סולו לרוכב בערבות ביה שמו וגו' אבי יתומים ודיין אלמנות כי האדם הנלבב כשיזכר ערכו אצל כחור הארץ וכחור הארץ אצל גלגל הירח וגלגל הירח לגלגל השמש וגלגל השמש אצל גלגל המקיף ידע ויכיר כמה שפלותו וחסרונו וכמה חייב להשגיל ולהכניע עצמו לפני הכורא בכל עת וכל שעה פויש בני אדם כשמילין עצמן לספכה ובסור הסב יסור מפני ההכנע כמו האסור בעורו בבית האסורים והלוח בעת שהוא חייב למלוה דכתי' ועבר ליה לאיש מלוה והעבר כשהוא עבר דכתי' הנה כעני עבדים ל' יד אדוניהם וכשיצאו כלם מאותו העבדו' תסור ההכנעה אבל האדם הוא אסור כל ימיו כמו שכתו' תבא לפניך אנקת אטיר הוציאת ממסגר נפשי להוציא ממסגר אסיר והנה בדרות הראשונים היו חסידים מוראם טוטל על הבריות כמו שאמר נתן עיניו בונעשה גל של עצמות וינתן בן עזריאל כשהיה דורש כל עוף המורח עליו נשרף ואין ספק פי מעלת הנביאים גדולה מסעלתם והיו נרתעים ויראים מן המלאך כמו שכתוב בדניאל ואני בפראח נהפנו צירי עלי ויהויע' מן המלאך והמלאכים משתחווים לשם דכתיב וצבא חשמים לך משתחווים וכיחילו כלו אומר כבוד אף כי שוכני בית חומר אשר בעפר יסודם' ואמר עקביא בן מהללאל אופר הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו' כי בהסתכל האדם בשורש חוויתו ויצירתו והיה סבת שפלותו כי כשיזכור שבא מספה סרוחה ופרם האשה וכל זה לאחר היעושים וידע כי מזונן שם פרם הנרות וכשיצא יצא במעבר השתן פעם שנית שיחיה סבה להכנעה וכמו שאמר חכם אחד אני תפוח היאך יתגאה מי שעבר במעבר השתן שתי פעמים וכתוב אדם ילוד אשה וכשיחשוב עניינו בעולם הזה מן הערות והמקרים העוברי' עליו כל ימי חייו ולסוף הולך למקו עפר רמח ותולעת וחוא עובד כל קניינו ועניניו ויציר בנפשו צורת עפרו בקבר במקום גר ועני פניו ישונא ועפוש ותולעים כאלו לא האיר לעולם אורו וחורו ולא יפית ריחו כשיזכור כל זה ישחוישמל כמו שכתוב חדלו לכם מן האדם וגו' וכתוב אף כי אגוש רמה וג' אדם תולעת וכבר הזכירו חכמי הפוסק' פי חכם אחד

הלך למקום אחד וראה אותם צלם לבושים צנע אחד הפלך והעם העשירים והעניים והיו קבריהם על פתח בתיהם ואין ביניהם אשה שאל להם על זאת ואמרו לו מה שאנו לובשין צנע אחד מסיני אחד כרי שלא יתגאה אדם על חבריו העשיר על העני ושנשתחו בחיים השואה שנהיה בה בכותי' ומרז שקברינו על פתח בתינו לזכור המות בצאתנו וכיואנו וסוד שאין בינינו נשים כדי שלא נשרח כענייניהם ונהיה פנוין לעבודת הבורא ויחדנו להם עם בניהם מקום קרוב ממנו וכשאחד ממנו צריך דבר מעניני העולם הולך שם וחוזר פיד כל זה אפרני בשבח ההכנעה' וכבר האריך בזה הרב רבינו משה בר מייסון אל באבות במשנה מאד מאד הוי שפל רוח וכתב מעשה שנמצא בספר המדות על אותו חכם שהיה בא בספינה וקם אחד מגדולי הספיני' והשתין בפניו ולא התעורר על זה כמו שהאריך באותו הענין' ואמר חכם אחר ההכנעה חפדוויבת לאדם על כל פנים אם השם מביא עלינו חוסר או יסורין יכנע וידע שעונותיו גרמו לו' ואם חסד משפע עליו טובה והצלחה יכנע לפניו על הטובה והחסד שעשה לו ויפחד שלא תהיה ההצלחה והיא נסיון או נקמה שהעושה הוא על שליטה פנים' או לטובה לתמול שכר' או לנסיון ומכח' או לנקמה ועונש' וסימן חסדו והטובה כשאדם מוציא בצדקה ובעבודת השם ואינו נושא בעשרו כלל כפי שאמר איוב אם שמת' זהב כסליו ולפתם אפרתי מבטחי בחוץ לא ילין גר דלתי לאורה אפתח אם אראה אובד פבלי לבוש ואין כסות לאביוני' וסימן הנסיון כשמוציא הספון בדברים האסורים בתענוגים ובהנאות ובמאכל ומשתח ונשים ואינו מהנה לאחרים ואינו עושה ממנו צדקה ואינו עובד השם בו כמו שכתוב הנה ששון ושמוחה וגומר אכול ושתו והו נסיון ומכחן ועל זה כתוב עושר שבור לבעליו לרעתו' וסימן ההקמה והעניש שרדותו בהוריה מפון בסכן עצמו להורב ביום ולקרה בלילה ופחד עליו יומם ולילה אינו נהנה ממנו ולא ישליטנו האלדים לאכול ממנו ואינו נתן שינה לעיניו דכתיב כל ימיו מכאונם וכעס עיניו גם בלילה לא שכב לכו וגומר הארכנו כל זה על הפסוקים שהתחלנו מסדת השפלות והכנעה לפני כל אדם אפילו מחות ממנו ויריח בזה שיבא לידי מעלה גדולה כתיב אם נבלת בהתנשא כלומר אם נבלת עצמך בנבלה הזאת סופך בהתנשא וכתוב גאות אדם תשפילנו ושאל רוח יתמד כבוד אמרו לאחד על מה נתעלית על בני דורך אמר לא ראיתי אדם שלא חכרת' לו מעלה עלי ואין צריך לומר חכם אמילו קטן בחכמה הייתי מכיר לו מעלה עלי כי חשבני גדול מחשבנו והקלות בעשורתי חמורתי אם היה עשיר ממני אמרתי יותר צדקה עשה ממני אם עני ממני אמרתי די לו שפלותו ושפרו גדול מעשה אם היה גדול בשנים הייתי מכיר לו מעלה אפרתי ברוב שנותיו הוא עובד השם יותר ממני אם היה קטן ממני בשנים אמרתי חשבנו גדול מחשבנוי לכלם הייתי פכד והייתי שפל לפנין שהייתי מוצא לכלם מעלה עלי והנה בקרבן אלו הנשיאים הורו ענוח גדולה בכחשבתן שלא ספכו על זכות ותלו עצמם בזכות אחרים כמו שכתב רש' אל שנחשון הזכיר וזכרה הראשונים ברפס קרבנותיו' כי בקערה רמל לאדם הראשון שהקריב קרבן על שבקש להפוך קערה על פיה לילי קרבנו' והמזכרת אחת לקרן אחת' שלשים ומאה הקערה הן שלש עשרה עשרין שלא היה ראוי להעמיד תולדות עד אותו זמן והוא כמו מנין בר מצוה שהוא בן ג' שנה' פוזק כנגד נח וזכותו שהקריב קרבן וכן כף וזר וכו' כמו שהביא רש' אל במירושו והו סבת השפלות אמר חכם אחד השם הגיח אותם באדם לכלתי יתגאה ויחשוב בביתו' הנה בעיניכם

ורשעים ובנחיתים היות וסרחון ונס בשר וסרחון
 תחת הצאנים ויעת האדם מלכר העיזשים שהם במעים
 ובחלל הגוף כי השטית שברא האר' בצורה הדורה היה יכול
 לברואו בליאו הסרחונות אבל הניח זה החותם בגופו לבלי
 יתגאה וישפיל יצרו אמרו אל בסוף סכרת רוצח שגלה לעיר
 מקלשו וראה שהיו סכרדין אותו שש צריך שיאמר להם רוצח
 אני ש'זה דבר הרועה ואם אמרו לו אף על פי כן יקבל מחם
 ונרטינן עלה בירוש' הרא אמרה דחכים כחך מיכלא וסוקרין
 בגין תרתי צריך למימר להו בחד מיכלא אנא חכים פ' מיכלא
 פסכתא ראה כמה הגלינו להכניע היצר ולהשפיל אדם עצמו
 ואצרו אלעזר עכר אברהם שהיו סכרדין אותו ומטימין לפניו
 מאכל ומערכים ויאמר עכר אברהם אנכי ואמרו אל מום שבין
 קרני אסכיה ועוד דרשו אל אל החרים לא אכל שלא אכל
 בזות אבותיו פירוש שנינו בזכותו או שלא השריח לרבים
 בזות אבותיו וענינו לא נשא אל גילולי בית ישראל שלא
 הלך בקום וקפוח ולא אשת רעחו לא טמא שלא ירד לאומנות
 חכירו דתי ראה חיים עם האשה אשר אחבת ודרשי' אומנות
 וכמו שאמרו שלש חנות הן חן אשה על בעלה חן מקום
 על יושביו חן אומנות על בעלי' ואל אשה נדה לא קרב
 שלא נחנה מקדשה של צדקה כי הצנועין מושקין את ידיהם
 ואצרו במסכת פאה כל שאינו צריך ונוטל אינו נמשך מן
 העולם עד שצריך וכל הפריך ומושך ידו אינו נשם מן העולם
 עד שאינו צריך לבריות סומיה דקרא צדיק הוא היה יחיה מ'
 זה כי אם אלו הענינים כמשמען האדך אמר צדיק הוא אפילו
 רשע אינו עושה עבירות גדולות כאלו אלא אמר זה הכתוב
 כי רמה חנאות לגילולים ולעבודה זרה הנה דברנו כי בזה ועל
 זה באה בזה המרשה ענין הנזיר כי כשהיה רואה יצרו מתגבר
 עליו והיה מתגאה בשערו או בשאר חנאות נופניות היה
 מורש מן היין ומגדל שער כדי להשפיל ולהכניע גופו ועל זה
 נקרא קדוש פשו שבא במסכת נזיר שמעון הצדיק אמר טימי
 לא אכלתי אשם נזיר אלא פעם אחת שבא לי בחור נאה ויפה
 מן הדורם וקווציתו סדורים לו תלתלי והשחית שערו בתער
 ש'לו אפרתי לו מה ראתי להשחית שער נאה כזה מ' שאתה
 צריך עתה לגלחו אמר לו רועה הייתי לאבא בעירי וירדתי
 למעין ונסתכלתי בצור שלי ראתי שערי והדרת מני ימים פחו
 עלי צי' ובקש לטריני מן העולם אמרתי ליצרי ריקה מה
 אתה מתגאה עפר רמה ותולעה העבוד הרגיני מנלחך לשמים
 עזרתני ונשקתיו על ראשו אמרת' לו בני כמותך ירבו נודרי
 נזירות בישראל עליך נאטר איש כי יפליא לגדור נדר להלמדנו
 מדבריו שהנזיר העושה להרחיק עצמו מן הנאות וכוונתו
 להשפיל עצמו הוא קדוש ונזר אלדיו על ראשו ודמה אותו
 הנביא לפעולת הנביאי דת' ואקים מבניכם לנביאי ומבחוריהם
 לנזירים ועל זה אמרין במסכת סוטה למח נסמכה פשרת
 נזיר לפרשת סוטה לומר לך כל הירואה סוטה בקלקולה נזיר
 עצמו מן היין לומר אף על פי דבעולם נסמכין הרבה פרשיות
 זו לזו התימה כי פרשת נזיר שבה קדושה גדולה ובפרשרת
 סוטה שומא ועל זה שאלו טעם למח נסמכו ואמרו כי הירואה
 סוטה בקלקולה וכו' רוצח לטעם שהסוטה קלקלה שחלכה
 אחרי פראה עיניה ובנכהה קלקלה וכשיראה אדם כך נזיר
 עצמו מן היין כי הוא סבת כל הקלקול וענין שער הנזיר אותה
 התור' בגדולו והשתתתו רמו כי הוא מותר הטבע כמו שידוע
 בחכמת הרמזאה ולכן משנטה לקצה הראשון מן המותרות
 צריך שישה עצמו לקצה האחרון ואף על פי שאין זו דרך טובה
 אלא כשהיא נעשית בדרך הרמזאה ולכן היה סוכר ד' אלעזר
 חקפר שהוא חוט' שהוא עושה מעש חטא אף על פי שעושה
 קצת מצוה והוא כדרך המתענה בשבת דליתבי תעניתא על

תעניתא וצריך כפרה מפני שלא ילמד ממנו ועשו זה הדרך
 אם אינו צריך לכך שהוא חטא גדול וכמו שאמר היושלים
 לא דייך מה שאזרה תורה וכו' ועוד יש בו דרך אחרת ודרך
 הפשט כי קרבן זה מאשר חטא על הנפש הוא שהיה לו לידור
 להיות נזיר לעולם וזה נדר לומן וכשישלם זמנו יביא קרבן על
 שחטם נפשו על שחזר לתאוות העולם ואינו נזיר לעולם
 כמו אבשלום שהיה נזיר לעולם וכשמואל הרמתי בקבלת
 רבותינו זכרונם לברכה ואלו שהם נזירי עולם היו מנלחין בכל
 שנה ושנה דתתיב באבשלום והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח
 ושמשון לא היה נזיר גמור כי המלאך הוא שאמר כי נזיר
 אלדים וגו' ולכן היה משמא למתים שהוא לא נדר והמלאך
 לא צוה לה אלא השמרי אל תשתי יין ושכר ולא תאכלי כל
 שמא ויהיה כלל ופרט כמה שאמר כל טמא ופירשו רבותינו
 זכרונם לברכה במה שכלל ואחר כך פרט דברים האסורים
 לנזיר יין ושכר וכאשר יצא מנגן היין ותכן בדרך הפשט
 השמרי נא הוא משומאת הכתים ו'א' תשתי יין ושכר כמשמעו
 ולכן יש בו ו'ו' כי אלו היה כלל ופרט למה ו'ו' ומח שהיה
 מפשיט המתים ולוקח חליצותם הוא קודם מיתה שהיה
 מכה אותם מכת פות ומפשיט חליצותם קודם מותם או
 שהיה מצוה להפשיטם אבל קבלת רבותינו זכרונם לברכה
 פכרעת שהיו שמשון הנזיר והקדוש לוקח גשים סמאות
 מכנות הערלים בתמנה ובועה ובנחל שורק וכבר כתב הרב
 רבינו משה אל שחיה מנייר אותם וכן חאמת ועונש נקירת
 עיניו פדה כנגד מדה שחלך אחרי מראח עיניו לדעת רבותינו
 אל כמו שאמר כי ישור בעיני ואף על פי שאמר בתהלה כי
 מח היא הפסיד דעתו באחרונה והלך אחר תאוותיו ורבותינו
 אל תירצו כי אלו מיהא בתר ישורות דעיניו ואלו אף על פי
 כן עזרוהו מן השמים דתתיב ואנקמה נקם אחל משתי עיני
 מפלשתים ורבנן דרשו אחת משתי עיני אנקם בעולם הויה
 ועיני השני יחיה מונח לי שכרו לעולם הבא ויש ענין גדול
 במה שאמרו במסכת סוטה חמשה נבראו דונמא של מעלה
 אבשלום בשערו צדקיהו בעיניו אסא ברגליו שמשון בכחו
 שאול בצוארו וכלן לקובחן ולכן היו נוהגין השער תחת
 הקרבן שישורף שם והוא ריח נחוח אף על פי שריחו רע' עוד
 טעם אחר כי גדול השער להורות על מיעוט הפשטל והפך
 בשער הגוף ולכן נצטוו הכהנים בהעברת תער על כל בשרם
 ולכן נסמכה פרשת סוטה לנזיר ולכן נבדקת בשלשה דברים
 בכתובת חפסוקים ובעפר וכמים לרמוז שהיא נתנאתה ולא
 זכרה באין באתה שהן המים ולאין היא הולכת שהוא העפר
 ולפני מי עתידה ליתן דין וחשבון שהוא הכתב כמאמר
 עקבא בן מהללאל וכן אמרו בירושלמי ועוד שלא לקחה צווי
 אברהם אבינו שהיה עפר ואפר' זכו בניו לשתי מצות אפר
 פרה ועפר סוטה והיה עושה לה כהן גיורל גדול להכניעה
 ולהשפילה היה קורע בגדיה ומגלה לבה וסותר מחלפות
 ראשה וקושר לה חבל של מצרי על בגדיה שלא יפלול לארץ
 ונסמאת ערוסה בכל זה מדה כנגד מדה והיא נבהה והלכה
 בשות' גרון ישפיל הכהן נבחותה ומזה חטעם היה קרבנה
 שעורים מאכל בהמה ועוד שהוא רסו למדת הדין הפוגע
 בה סערת החמה יוצאה ואין ספק כי זה הענין היה מלא
 זנס גדול בישראל להראות לכל האומות קדושתם של ישראל
 ומעלתם וכי השכינה שורה ביניהם ואינו רוצה שיהיה מנגם
 עוהה לא באיש ולא באשה כמו שכתוב וקח חטא שאת
 בזמן שהאיש מנוקה מעון האשה תשא וק' עונה ואם לא
 נקה אין חמים בודקין את אשתו ומשרבו המנאפין בשלו מי
 סוטה שנאמר לא אפקוד על בנותיכם כי תזניה ועל כלותיכם
 כי תנאמה ואין כוונת הפסוק שתהינה פטורות מפיאופיהם

בעבור שבעליהן נואצין רק שלא יעשה בהם חנם הגדול שהוא
 געשה להם לכבודם ולהיותם גוי קדוש ואם לא יבינו כטובך
 הזאת ולא יחפצו בה ועל זה ילבש כ'ומר ילכד וכן תרגם
 יונתן אתרשש ובעבור היות הענין המור מאד מחל השם על
 קדושת שמו וזאת שימחה שמו אחר שהזהיר ואבדתם ארץ
 שפס לא תעשון כן לה' א'רכם ועל זה אמרו ז"ל כי בדבור אחר
 נאמרו לא תעשון כן לה' ומחה את מי המרים ודרשו זה על
 הכתוב שאמר אחת דבר אלפים שתיים זו שמענו כי יש עניינים
 בתורה סותרים זה את זה וחלילה לה' שיספור דבורו הראשון
 ולכן אמרו כי בדבור אחר נאמרו אותן הסתירו כגון סחללית
 פות ימות עם וביום השבת שני כבשים וכיום השמיני יכול
 לא תלבש שעטני גדילים תעשה לך ערות אשת אחיך יבמה
 יבא עליה לא תעשון כן ומחה את מי המרים והיו שני שמו
 גמחקין אחד לכבוד השם ואחר לכבוד הבעל דת' כי מנחת
 קנאות אחת קנאת השם ואחת קנאת הבעל ועל זה כתוב
 בתחלת הענין איש איש ביתשטה אשתו ואין איש אלא
 הקבה דת' ה' איש מלחמה ואמר ז"ל כי כשם שנבדק הסוסה
 ומתה בבטן צבה וירך נופלת כן הבעל בכל מקו שהוא ועל זה
 כתוב ובאו ובאו שני פעמים שתודה אם ונתה ולא ימחר
 חשם על ידה ומקלין לה הענין ואומרים לה הרבח ילחור
 עושה הרבח יין עושה הרבה שכנים רעים עושים ואומרים לה
 ענין אמנות ותמר ויהודה ותמר וראובן עם מלגש אביו
 כדי שתקל בעיניה המעשה ותודה ואם לאו כותבין במגלה אן
 הכתובים אס לא ששית עוממה ואת כי ששית תחת אשך
 וגו' ות' ה' אותך לאלה וגומ' ובאו המה הפאורים וקוראין
 אותה בלשון שתכיר וה' א' עונה אמן אמן ומה שכופלת אמן
 אמן קבלו ר"ל שמגלה עליה בעלה זה שקינא עליו או אחרי
 והיא עונה אמן אמן אמן מאיש זה אמן מאיש אחר ואחר
 כך מוחה הכתוב שהיא כתיבה בלא סמים המחזיקים הכתב
 אלא כדי שירשום לבר והיה נקל למחות ואם חטאה פניה
 טוריקות ועיניה בולטות והכתב אים הוציאוה כדי שלא תסמא
 העורה ואם היתה יולדת נקבות יולדת זכרים וזהו מאמר
 יולדת אס ראה תראה כמו שדרשו שם ז"ל אס ראה מוטב וכו'
 כדאיתא בכרכות כל זה גורם עינים רמות גנאוה אמרו
 במדרש שש הנה שנה הגו' עינים רמות לשון שקר וידיים
 שופכות דם נקי לב חורש מהשכות און ורגלים ממהרות
 לרוץ לרעה יפח כוכים ער שקר ומשלח מדנים בין אחים
 כל אלו השבעה דברים גורמין הנואף והסוסה עינים רמות
 ביבנאותה הולכת בעינים רמות ומסתכלין בה האנשים ובאין
 ליהי זמה דכתיב יען כי גבהונת ציון וגו' לשון שקר
 שנואפת יסתעברת מאיש אחר ומשקרת לבעלה ואומר ממך
 אני מעוברת וידים שופכות דם נקי שחנאוף לפעמי הורג
 לבעל או הבעל לנואף לב חורש שבכל יום חורשת אלו
 המחשבות הרעות היא וחנאוף ורגלים ממהרות שממהרות
 לרוץ לרעה יפח כוכבים עד שקר שאם יתפסו אומרי משיחין
 אנו לא עשינו דבר רע ומשלח מדנים בין אחים ישראל
 שכל ישראל הם אחים שנ' למען אחי ורעי והיא גורמת
 מרגים בין הבעל ובין האיש שהוא מקנא לו ושונאים זה את
 זה הרי לך שבעה דברים שאמר שלמה על כלן עוברת האשה
 המנאפת רבי הונא בשם רבי אבא אמר על עשרת הדברות
 עוברים הנואף והנואפת אמרו על ט' אנו מודים לך אבל
 על חלול שבת כיצד אמר להם אני מפרש לכם על אנכי ה'
 אלהיך שכל הנואף באשת חבירו כחש בשם וכפר שנ' כחשו
 בה ויאמרו לא הוא על לא יהיה לך האשה המנאפת תחת
 אשה וגו' והיא לוקחת תחת אשה שהו הקבה שהוא בנינים

איש ואשה י' ביניהן ולכן כתיב ב' פעמים בקרבן מוסף
 כי מנחת קנאות הוא אחד לבעל ואחד לשם י' ואמרו ז"ל כי
 הבעל מת באותה מיתה עצמה בהצבת בטן ובנפילת ירך
 ובמדרש אמרו סכך לוח סלת המאריים שנים וג' מטריא שני
 פעמים רמז רמז לב גופים וכל אחד בו רמז איברים ועוד
 תמצא בפסוק אחד בתורה היא וקרי הוא והא' הוא לרמז לשם
 ששמו הוא דכתיב ראו עתה כי אני אני הוא וכתיב בלא יהיו
 לך א קנא על לא תשא שהן גשבעין לסקר לא עשינו כך
 על זכור את יום השבת כי לפעמים יהיה הבעל כהן ותתעבר
 אשתו ממור ויולדת בן ובחוקת שהוא כהן סכעיר בשב' ועירך
 עצים ומעלה עולות ועל כבוד את אביך שכתעברת מן הנואף
 ותולה בבעלה והבן הוא מכבד לבעלה בחוקת שהוא אביו
 ועובר בשוק ומקלל ומכה לנואף על לא תנאף כמישבעו
 על לא תגנוב שגונב מקור חבירו דכתיב מים גנובים יכתקו
 על לא תענה שמעידה עדות שקר מכך אני מעוברת על לא
 תחמוד שחומד אשת חבירו ולוקח כל אשר לו כי לפעמים
 מתעבר מהנואף ויולדת בן והוא לו בחוקת שהוא בני נמצ זה
 שלוקח סבה כל אשר לרעהו ראה במה חנור ענין הסיט ולכן
 אמרו הרואה סוטה בקלקולה יגורר עצמו וישל יוכניע יצור
 הגורם כל זה ולא יגבה לבו ולא ירום עינו כמו שאמר דוד
 בפסוקים הללו ואם יעשה כן יבורך בעולם הזה ובעולם הבא
 ולכן נסמך לענין הנזיר ברכת כהנים שיש בה שלש פסוקים
 בראשון ג' מלות ובשני ה' מלות ובשלישי ז' מלות הראשון ג'
 מלות כנגד ברכת הנהנין של מת שהיא ג' ברכות מן התורה
 הן הארץ וכוונה ירושלם וברכה אדת כעין עלש הנא על
 המזונות ועל ז המינין ולכן מזכיר ברכה בשמירה שישלח
 ברכה במזונות וישפרנו מן החללים כי רוכן באין מן הכאב
 השני החמשה מלות כנגד ברכת המצות הכלולין בה חומשי
 תורה והם כנגד האורים והשלישי שבע מלות כנגד ברכת
 השבח על שם שבע ביום הללתיך והגה בכאן ג' מיני ברכות
 שאנו מברכין ברכת הנהנין וברכת המצות וברכת השבח
 וכשאנו מברכין לשם בשלשתן הוא מברך אותנו בלא השלש
 ברכות יש אומרים כי הראשון כנגד העולם הזה שיברכהו
 השם כגופו ובממונו ובנפו ועוד שיברכהו בג' בחותיו השכל
 והצומח והמרגיש כי זה גדר החי והמברר והיה שלם בכל
 השני יאר ה' שבו ה' מלות יאר לו פניו בעולם הנשכות שבו
 האורים הנזכרים כמאמר הראשון יהי אור והוא אור הצפון
 לצדיקים שגנו להם השלישי ישא ה' כנגד עולם הנא שהוא
 בגוף ונפש ויש בו א' תבות כנגד א' מחיצו ז' כתות של צדיקים
 ויש באלו הפסוקים של ברכת כהנים ששים א' תבות והם כנגד
 ששים רבוא שאם שלמה הנה מטתו של שלמה ששים גבורים
 וכן תרגמו בירושלמי על נשיאות כפים שכתבין הכהנים
 לישראל ויש לעיין כי בפסוק ראשון טו אות' וזכניך אותיות
 ובשלישי כה אותיות תוספת ה' בכל פסוק והראשון שלש
 חמשיית ויש לוח ענין ואמרו במדרש היות שאם רואה אדם
 בחלופו אמילו חרב על צוארו ישכים לבית הכנסת וישמע
 ברכת כהנים ויכוין בברכותיו וענה אמן אחריהם ואל ירא
 מחלופו ואפילו הוא מכהיל ומפחיד כי הברכה הזאת מכילה
 ואם תאמר מה לי לברכת הדיית הרי כתיב ושכנו את שמי על
 בני ישראל ואני אברכם וכן בירושלמי הנקטין א' ולגלג אדם
 בכרכת כהנים שאין הברכה אלא מהשם דכתיב ושכנו ארץ
 שמי וגו' הם מזכירים שמי ואני הוא המכבד דכתיב ה' עון לעמו
 יתן ה' ירך את עמו בשלום וכתיב למען אחי ורעי אדברה נא
 שלום כך וכמו שאמרו ז"ל אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא הלמיז
 חקמים שלום בעולם שגאמר וכל בניך למודי ה' וגומר

מלכת ולכן היא חסרת א"ף שהיא הצל"א שהיו עובדים לירח
 נתר' ינתן למלכת שמי' ויש מפרשים שהוא חשפש ובאמת
 שיש ענין גדול בזה רמזו הרמב"ן ז"ל בפסו"י ב"רך את אברהם
 ככל' והוכיח אנשים כי לא היו כנשים הראשונות שלא
 פרקו בזמניהם בעגל' כן מירש רבינו סעדיה ז"ל ושאלו במדרש
 מה טעם התחיל ירמיהו שמעו דבר יי' בית יעקב' וישעיהו
 אמר שמעו דבר יי' קציני סדום והלא ירמיהו היה קנשתן יותר
 מישעיהו והשיבו על זה תחנונים ידבר רש זה ירמיהו' ועשיר
 יענח עזות זה ישעיהו שהיה פורע המלוכה בן אחיו כמו
 שאמרו אמוץ ואמציה מלך יהודה אחי הו' והוכיחו בזה
 ההפטר והזכיר להם קלקולם שקלקלו מעשיהם ואבותיהם
 והתחיל בעון אבותיהם במדבר בעון המרגלים כי הוא ראשון
 הפורעניות כמו שכתבנו במרשה שכתרה בענין ג' פורעניות
 ואמר מה מצאו אבותיכם כלומר שבעטו בארץ הקדושה ולא
 בחרו בה והוציאו עליה דבה ורחקו ולא אפרו איה יי' וגו' כי
 על זה העליתי אותם מארץ מצרים כמו שכתוב אעלה אתכם
 מעני מצרים אל ארץ טובה וגו' המוליד אותנו במדבר הזכיר
 שבע מדברו מדבר סין מדבר קדש מדבר קדמות ובל המדבר
 שנקרא מדבר סתם בארץ לא עבר בה איש כמשמעו שהיה
 מדבר נחש שרף ועקרב וצמאון וגו' ורבותינו ז"ל דרשו
 במסכת ברכות ואפרו מאחר שלא עבר בה איש צריך לומר
 שלא ישב' ודרשו כי אדם רפז לאדם הראשון שנקרא אדם'
 ואיש זה נח דכתיב איש הארפה והם דרשו שאדם הראשון
 עבר על כל העולם וגזר על כל היישוב זה מקו' ראוי להתיישב
 וזה אינו ראוי להתיישב ועל מי שגזר יישוב נתיישב' ועל מי
 שלא גזר לא נתיישב שהיה חכם גדול בכל דבר ובטבעים כמו
 שפצינו שקרא שמות שידע טבע הסוס והמרד והנמל
 והחמור וקרא להם שמות כפי טבעם' וכן נקרא נח איש
 האדמה והיה יודע טבע הפקום הראוי לגסוע גפן או פלפלין
 וכלן לא מצאו טבע להתיישב במדבר הזה וליטע בו שום דבר
 ואף על פי כן השם יתברך העניין במקום ההוא בתענוג גדול
 ועשה עמהם נסים גדולים בחידוש העולם וקריעת ים סוף
 ועניי כבוד ופן ופנים רבים ודשאים וצפחים ואילנות והיו
 שתענגים הוא מה שאמר דוד על זה ירועי לא אחסר וגו'
 ומקום שהיה ערבה וסוטה איה חזר אות' דשן ושפן וחזר
 שאמר להם ירמיהו במקו' אחי הדור אתם רצו דבר יי' המדבר
 צויתי לישראל' והי' פירשו במדרש וכן נהגתי עמכם במדבר
 מאפליה ולא נהגתי אתכם על דשאים ואילנות והעפדתי
 לכם שלש מדונגין משה אהרן ומרים ובזכותם נתתי לכם ג'
 מתנות טובות הבאר והפן ועניי כבוד הבאר בנב' פרים היינו
 דבתי' ומת' שם מרים' ולא היה מים לעדה' עניי כבוד בזכות
 אהרן דבתי' ויראו כל העדה כי גזע אהרן ובירוש דרש ר' אבהו
 אל תקרי ויראו לא ויראו שנסתלקו מעניי כבוד' הפן בזכות
 משה דבתי' וישבות הפן וכלם חזרו בזכות משה דבתי' ואכחיד
 שלשת הרועים וגו' אפ ארץ מאפליה הייתי הולך לפניכם
 בעמוד ענן בני' ובעמוד אש לילה' מדוע אמרו עפ' רדנו וגו'
 והמפרשים מירשו כי ראו דבר יי' כמו שמעו כמו רואים ארץ
 הקולות ובפדרש ראו ממש שלקח ירמיהו צנצנת הפן בידו
 ואמר להם הדור אתם ראו את דבר יי' נמלאות יי' שעשה עמכם
 אבותיכם במדבר' ומה יצא לנו טעם כתיב' המסעו המוכרים
 בון המרשה וענין שמות המקומו כוללם יש טעם לפי הענין
 שנתחייש להם באותו מקום ונצטוו משה שיכתוב המסעות
 על פי' כי מ' חוזר לכתוב לא למסעו כי פנר כתב במרש'
 בהעלותך שהיו המסעות על פי' וטעם כתיב' המסעו מירש
 רש' ז"ל להודיע חסדיו של הקב"ה שא"ע שנגזר לסלולם
 במדבר לא חיו משולטין תמיד בלא פגוח פי' בכל הזמן הגדול

הזה לא הלכו אלא מכ' מסעות ויש ענין שחדש השם עמתי
 פעשה בראשית כמו שכתבתי בדישאים ואילנות ומים בחידוש
 העולם שנתחד' בשם מכ' אותיות היוצא מפיסוק בראשית עז
 היתה תוהו וחלפנם ז"ל כתב בספרו בשעמי הפצות כי הוזכרו
 המסעות שהאותיות והמאותיות שהיו באותו זמן היו אמיתיים
 לכל רואיהם שראו בעיניהם אבל לימן רחוק לעתיד יהיו
 הדברים בשמיעת לבד ויקרה לזה מה שקרה לשאר דברי
 הימים שכתבנו אותם השומעים ואולי יאמרו השומעים כי
 המדבר הזה שהולכים השם בו היה קרוב מן היישוב כמדבר
 שיושבין היום בני ערב או שהוא במקום חריש וקציר ודשאים
 וזה המדבר לא היה מן המדבר שהעיד הכתוב לחם לא אכלתם
 והיה רחוק מן היישוב לא פקום זרע וגו' ולכן צותה התורה
 לכתוב כד' שיראו אותם הדורות הנאים ויראו ויבינו כי יד' יי'
 צשתה ואת וידעו גפלאותיו בהיותם שם ארבעים שנה והן
 תורף דבריו ז"ל והוא טעם נכבד' ויש בדרש טעמים אחרים
 ויש אומרים שהזכירו השמות ונכתבו כי כאשר יעבור שם
 אחד ממנו ידע ויכיר המקומו ויודה וישבח לשם כמו שאמרין
 בברכות העובר על מקום שנעשו נסים לאבותינו אומר כרוך
 שעשה נסים לאבותינו במקום הזה' ויש אומרים כי לעתיד
 לבא יעביר השם אדינו אותנו בנאולח העתיד באותן המקומו'
 כמו שכתב הושע והולכתיה המדברה ואומר כימי צאתך
 ממצרים כלומר לענות שם שירים והלל ושנודע השמו ונכירם
 כי השם הענישם והניעם שם ועשה עמהם כמה נסים ונודח
 עליהם ואמרו כמד' על פסוק טוב שבת בארץ מדבר מאשת
 פדיני' רוצה לומר במדיני'ם והכעס כע' השם עליו ורוצה
 לומר כי פח שהאריך לנו השם כניסת הארץ והגיענו במדבר
 ארבעים שנה שהיה לטובותינו לצריך איתנו כי השם היודע
 מחשבות ידע שאנו בעלי עבירות ומלומדים בתועבות מצרים
 ואינה סובלת הארץ עוברי עבירה ופקיאה אותם כאשר קאה
 שאר האפיות רצה השם להאריך לנו הכניסה והנה בהיותם
 במדבר בארץ לא עבר בה איש ועיניהם תלויות לדגן שמים
 ולבארה של מרים עשו מה ששעשו קל וחומר בארץ זבת חלב
 ודבש וכתיב וישפן ישורון ויבשע ועוד אחר שלא רצה להוכיח
 אלא בינו לבנים ולא ינכמו האמות' והנה שאמרין בפדרש
 טוב שבת בארץ מדבר מאשת פדיני'ם וכעס טוב היה לנו
 שיעכבו במדבר ולטובותינו נתכון השם שיעכבו שם והראית
 מה שקרה לנו עם האשה המדינית כל שכן צה היינו עושים
 בארץ הסובה הנה גי הכל לטובותינו אדר' שהזכיר והוכיחם
 בענין המרגלים הוכיחם במה שעשה בארץ דכתיב ואבי' א
 אתכם וגו' הזכיר ארבע משפחות מעולים שהיו בישראל
 נבלם הנקיעו השם' אמר הכהנים לא אפרו' ותופסי
 התורח חם הלויים דכתיב ויצו את הלויים לקווח את ספר
 וגופר' והרועים הם בלכי ישראל ויהודח' והגבאים
 נכאו בבעל וגו' ואמר לכן עוד אריב אתכם בכית הראשון
 ועם בני בניכם רמז עוד לחרבן בית שני ואמר להם שיעשו
 כאלו הבתים בחדש אחד ידוע אמר ברא למוד מדבר המשילים
 לפרא שהוא חמשי ואין עליו אדנות דכתיב פי שלח פרא
 חמשי אמר כי הוצ' למוד ללכת במדבר והוא רץ בקלורח
 שהולך לרוח היום כרצונו פעם כאן ופעם כאן באות נפשות
 שאמה רוח תאנתה מי ישיבה יש לה תואנת והוא חולי
 ידוע וכחדש ידוע ואין כי יכול להצילה מאותו חולי על כן
 כל מבקשית אין צורך לרדפה וליעף' ולינע' שמתנין אותה
 לאותו חדש שיש לו התואנת שהוא חדש ידוע וימצאנה
 וצדים אותה בלי עמל ויגיעה כן ישראל בחדשם הידוע ואין
 צורך לאפופת לרדפם וכן פצינו בהגדה שאמר נבוכדנצר
 לתי'לותיו חפתינו להם לחדשם כי שם תוכלו להם וכן עתה

מטות ומסעי

ואכלם חדש ורמו בחדשה בחדש החמישי שהוא אב החדש החמישי וכן חרב הכית בו בראשונה וכשניה וכן הזכיר דוד ברוח הקדש שני חורבנות על נהרות בבל שם ישבנו רמו לגלות בית ראשון וזכור ל'בני אדום רמו לגלות בית שני ואמר להפליג על רוב חסאתם כי עברו איי בתים וראו וגומר ההפיר ניו אמרו חכמים אל הכתמים עובדים לאש וקדר למים ואף על פי שחמים מכבין את האש אינן ממירין אלדדים ויש מפרשים כי כשהולך רומי לקדר או קדר לרומי מוליך כל אחד אלודו בידו ואינו רוצה לעבוד וולתו כמו שכתוב ישליו זהלים לישודדים וגו' לאשר חגיג אלוד בידו וזה הוא כי שנים רעות עשו עמי האחר אותי עזבו מקור מים חיים בעבור בורות נשברים שהמים המכונסין בהם יוצא מפאן ומכאן וכתוב עליו שומו שמים על זאת שהם עדים דתוב העדותי בכס היום וגו' ועורו שלא תחננו עליהם פפר אלא רוח סערה מקום נשם ואחר כן הוכי להם עון העגל שהוא סיבת עושינו ורעיתנו אפר כי אם תכנסו וגו' נכתב עונך זה הכתוב שלא יצא ממנו לעולם וכמו שאם נביים מקדי כי בעוד שהיה מתן תורה עשו זה וחזו ואנכי נטעתיך שורק פירוש שורק בנ'מפריא תלרו ושבע של בני נח תריג כלומר אני הייתי פכתיים בתור והם עשו העגל והזה שאמר שלמה עד שהמלך במסיבו גופו שאמרו לעגל אלה אלדיך ישראל והמפרשים פירשו שורק מין גמז שאין בו חרצן וחור וחוכים על בעל סעור ראה דרכך בניא כמו שכתוב ונשב בניא וכן כתוב בענבים במדבר סצאתי ישראל כל אני חברתי את ישראל ואחבתי אותם במדבר כענבים נכורה בתאנה וגו' והם מה עשו באו בעל פעור וגו' אפר ככאן ראי דרכך בכרה קלתי היא נקבת הנמלים כשהיא קשנה הולכת פעם כאן ופעם כאן שאין עליה פרות כן ישראל עובדי עבודה זרה פעם כאן ופעם כאן ואמר בבושת נגב כי ימצא כתרומו כמו הנאמן שהוא בחזקת נאמן ונמצא נגב כי פי שהוא בחזקת נגב אין לו בושת ויש מפרשים כי הנגב אמילו שיהיה נגב נשבע ומקבל חרם ולא נודע ונשמע יש לו בושת גדול על שנמצא נגב ועובר חרמות ושבועות חנה הזכיר להם שלש פורעניות שנעשו במדבר פורענות המרגלים והעגל ופעור שהיו קשים משאר הפורעניות ויש אומרי כי כנגד שלש פורעניות וכנגדן גלו שלש פעמים עשרת השבטים בתחלה בבית ראשון גלו שלש פעמים על יד נבוכדנצר בתחלה יהויקים ואחריו צדקיה עם השאר והתחיל הגלות בשבט ראובן וגד כי הם התחילו למאוס בארץ כמזכר בפרש הזאת ויאסרו בני גד ובני ראובן וגופ הזכיר תחלה ומקנת רב היה לבני ראובן כי הוא הבכור ובעצה הקדים בני גד כי הם היו הגבורים ולא אחדו מלשבת יומים כי היו גבורי לב דכתוב וטרף נורע אף קרקד וחררד למשה כי אשרם שלא היו רוצים לעבור למלחמה מפני אחד העם כענין המרגלים והם השיבו כי חלילה וגו' כפוזכר בפר' ובעבור שחבבו ממונם יותר מנפשם כמו שאמרו נדרות צאן וגומר נעשו ואמרו במדבר לב חכם ליבינו זה משה שאמר בנו לבס ערים לטמכם וגו' הקדים הבנים ולב כסיל לשמאן אלז בני גד ובני ראובן שהקדימו הסמון נדרות צאן וכשראה הנביא באלו הגזרות והרעות עשו אפר העבר ישראל שלא תרחם עליהם הם בני אברהם יצחק ויעקב ואחר שהזכירן בכל אלו התוכחות נחמן באלו הכתובים שהתחילו אפר את תשוב ישראל נאם ואל תשוב ויש בן שני פירושים אם תשוב בתשובה אלי תשוב כלומר אני אקבלך בתשובה ותיגע עלי פמש בדרך שובת ישראל וגו' אף על פי שכשרת בעונך וזהו מקום שבעלי תשוב עומדין וכו' זה הוא חסד השם ששאלו עומד במקום צרה ומתוכח שב הוא מקבל השבים

והעד ממנשה דכתי' לי גלעד ולי מגישה כדדרשו לל וכן הבטיחה התורה כצר לך ומצאוך וגו' וכתב ע"ד אלדיך והשני אם תשוב ישראל נאם ואל בהספק תשוב מן בשובה ונחת תושעון כלו אם תשוב לי תנוח ולא תלך בגלו ותתישב לארץ וכמד' שאמר זה על עשרת השבטים שהיו כבר בגלות ואמר אלי תשוב מן הגלו כמו עמו אנכי בצרה גלו לאדום שכינה עמכם ואם תסיר שקוציך מלה כפולה ולא תגוד כמקוצך אם תסיר שקוציך מפני לא תגוד רמו בכאן עוד הפנים כמו אדים אחרים על בני וסוד הענין כי קצתם היו עובדין לשרי המזלות ולמזלות ולשמש ולירח כי בעבודתם היו מוציאים הצלחה כמו שאמר לירמיה ונשבעת חיה כי היו יודעין כח השם שבתבואו וכח הירח בפנים ובנהרות וכמו שהיו אומרים אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ופסי' והיו מקצצין בנטיעות והיו זוכרים לאלדים שהם המלאכים מה שאסרה תורה וצותה שיהיה הקרבן לשם לגרו וכמו שלמד חשם לגח ומשם יבא השפע לאישים וכמו שרמו בסוד הקרבן והם עושים בחפך עושים קרבן לאישים ומנחים הפנים ולכן נקרא שקץ ותועבה כי כל קרבן שהיא חופה מן האללות הוא שקץ ותועבה ולכן קראם שקוציך ואם הם מלאכים קדושים ועוד שהיו עושים החכמים שבהם קצין אחר קצין במרכבה ובאלות רמו למלאכת השמים כמו שכתבנו בתחלת הדרשה כמו קצין העגל שהו בטטרמולין של מעלה וכל זה רמו כמלת בני ואמר חגיגיא ונשבעת חיי' יש מפרשים ואם נשבעת כמו ודפקים יום אחד כלומר אם תשבע נאפת והתברכו בו גי'ם וגומר והטעם כי באותו דור היו עובדי על השבועה בשקר ובשוא שהם שני מיני שבועת שקר והיו נשבעים חיי' בכל דבריהם לבפלה כמו שכתוב בענין שבועת שוא לטוב הכית ארז בניכם וכמו שאמרו אל על עסקי שוא כי בעון נדרים ננים פתים וגו' וכתוב בענין שבועת שקר ואם חיי' יאמרו אכן לשקר ישבעו כלומר חיה אומר להם אם ישבעו להם חיי' ידע באמת כי לשקר הם נשבעים ונשפוז' להשבע באמת נשבעים בעבודה זרה דכתי' וישבעו ללא אלדים וזה הוא ע"ד אכן נודע הדבר ולכן הזהיר על זה לומר שהיא עבירה גדולה ואמרו במדרש שהזהיר ירמיה כאלה הכתובים בעבודה זרה ונשבעת שקר לומר שהן שקולין וכן הוא האמת שהמחלל השם הגדול כאלו כומר בעיקר ועוד אמרו שנכל העבירות יש כפרה בקרבן או בתשובה וכו' אינו מנוקח בלא יסורין דכתוב כי לא ינקח וגומר והשבועות הם שני מינין שוא ושקר השקר שלא אעשה ועשה או שעשיתי ולא עשה השוא ארבעה חלקים האחד הנשבע על הידוע על איש שהוא איש וכיוצא בו השני נשבע לשנות את הידוע על איש שהוא אשה וכיוצא בו השלישית נשבע לבטל המצוה שלא ישב בסוכת מצודה או שיתענה בשבת וכיוצא בו והרביעית שנשבע בדבר שלא יוכל לקיימו כגון שלא יישן שלשה ימים רצופים וכיוצא בו וכתבו חנאונים שהנשבע שלא יכנס בתקנת הקהל שהוא בכלל הנשבע לבטל את המצוה וכן הוא בספר המצות והעובר על השבועות בין שוא בין שקר בפז' לוקח בשונג על שבועת שקר שבין קרבן על שוא פסור ולא שבעור בלבד הוא אסור אלא אמילו הוכרת השם לבפלה אסור שנא ליראה את השם הנכבד וגומר והוא כפול לא תשא את שם אלדיך לשוא מלשון וכל אשא את שמותם ואמילו הברכות לבטלה אסור ולכן יש לומר שלא לסייע לשלוח צבור כשסודר התמלח שלא יאסרו עמו הברכות שהוא אסור וכן כשפברך המפסיר בפר' אשר בחר שנחמו העם לומר ולברך הוא פעות וצריך לומר פאר ולכן באה בפרשה הזאת ענין חומר נדרים

גדרים ושבועות שענינם גדול וסודם עמוק ולכן נאמר ראשי
הפשות ומחסר השם רצ' ומחל כבודו והורה לנשיאי המסות
דרך סוד להתיר גדרים ושבוע בפתח וחרטה ואמרו אל היתר
גדרים פורחין באייר ויש סוד גדול בזה הפירא במלת אייר
כמוזכר בספר יצירה באותו א"ש אויר מים אש ולכן יחיד
מופחת מתיר הגדרים והשבועו או שלש הדיוטות ולא דווקא
הדיוטות לבסוף אלא שידעו בטיב היתר גדרים ושבועות
הכעל מפר גדרים אשתו ושבועותיה וענין היתר גדרים ושבועות
לא נתפרש בתור אלא רמז לא יחל דברו אמרו אל הוא אינו
מחל אבל אחים מחללין לו כלומר שלא יחלל דברו דרך
קלות ראש כמו וחללת את שם ארדיך וגו' אבל אחרי מוחלין
ושעם הסתר הענין שלא יקל אדם בהם כי מי שנשבע או נדר
בשם גדול וגורא מן הראוי לו לקיים דבריו ושבועותיו שאפי'
מלך בשר ודם אם ישבע אדם כו ועבור על שבועתו מתחייב
ראשו למלך כמו שהוא היום במצרים ואפי' אם יתן משקלו זהב
לא יועיל לו ואמרו אל במסוק אל האמר לפני המלאך זה
החזן אל כשנודר אדם צדקה פעמים או שלש כשהחזן מהלך
בראש כל אדם כמנהגו שישלם מה שנודר מיד לא יאחר היה
עם הפה ופיר' אם נבלת בהתנשא כלום אם נבלת בהתנשא
בעיני הרואים ולא שלכת נדריך' ואם זפות כלום אם עלתה
במחשבה לנדר יד לפה כלו' היה תוהו עם הפה לשלם מיד
כי הגדרים והשבועות הם עניינים גדולים ואמרו חז"ל כי כל
העולם נודעו כשאמר השם לא תשא' והשם בחסדיו סחל
כבודו כמו שאמרנו והגדרים חמורים מן השבועות ולכן הקדים
הכתוב איש כי ידור נדר וגו' ולכן הם חלים בדבר מצוה כדבר
הרשות שאם נדר שלא יאכל מצה בליל פסח או שלא ישב
בסוכת מצוה או שיתענה בשבת יש לו לקיים נדרו מה שאין
כן בשבועה כמו שאמרנו שהנדר הוא איסור חפצא והשבועה
איסור גברא והוא מושבע מהר סיני ואין שבועה חלה על
שבועה ונכתו הוא רמז שחל אפי' על דבר מצוה והוא מסודות
התורה שהנדר למעלה מן השבועה כי השבועה לשון שבעתי
והנדר בתבונה ראשית דרכו כי כונן שמים בתבונה וכתוב
ושלם לעליון נדריך' ואמרו בספרי מה בין גדרים לשבועות
גדרים כמי שגשבע בחיי המלך שבועות כנשבע במלך עצמו
וס' חיי' וחיי נפשך' ולכן האומר בשבועה חיי נפשך הוא
גדר' וכתב בספר המצות בשם רבינו תם אל שתקיעת כף
חפור מנדר ואין לו התרה שהוא כריתות ברית כמו שכתוב
בוה אלה להפיר ברית הנה נתן ידו וגו' לא ימלט ולכן צריך
ליזהר' אבל האחרונים כתבו דלא חמיר יותר מנדר ויש לו
התרה וכתב רב יהודה' נאין אל שהוא נמנע מלהתיר שבועות
וגדרים אלא לדבר מצוה ולא נשנית מסכת גדרים לפניו יותר
ממאה שנה כדי שלא ינהגו קלות ראש בגדרים ושבועות
והאחרונים נשאו קל וחומר בעצמן ונמנעו מלהתיר לא לדבר
מצוה וכן כתוב בספר העתי' וכל זה מדרת חסידות גדולה
והיו יודע כי ארור או אלה הוא גם כן לשון שבועה ואף על פי
שלא הזכיר שם הוא אסור בדבר שקבל בארור או באלה אבל
אינו לוקה עד שיהא בו שם שיאמר השם או הכניין וגם כן
יש דין היתר לחרס כמו השבועות וחרמי הקהל יש אומרים
שצריך חכם או שלשה הדיוטות שאינם מן הקהל להתיר אבל
הרשב"א וחרמם אל כתבו בתשובות שהקהל עצמן יכולין
להתיר אדעת דהכי פחרמיין וכן זהנו הקהלות מימי אבות
הראשונים ואם חרמיו בחרם יותר ממנהגם כגון שהחרמו
בשירות צריך התרה שכל יצאו מפנהגם ובהיתר חכם או
ג' הדיוטות ניתן ועל זה דרשו אל יש בנפש כפדקרות הרב
לקחו בוטה מן הכתוב דכתי' כי תישע לבשא בשפתים אמרו
כל הנודר הוא כמדקדק ולשון חכמים מרפא מאי תקתי' ילך

אצל חכם שהוא מרפא המכה שמתיר הנדר' והתור האריכות
בגדרים שבין איש לאשתו מפני שלום הבית שהוא דבר גדול
כאשר רמז בתלמוד' ההוא גברא שנדר שנדר שלא ידבר עם
אשתו אלא אם כן תרוק בפני ר' מאיר שמע רבי כאיר הדבר
ושלח בעבור אמר לה בתי יש לי מיתושי בעיני אני צריך שתרוק
בפני ובעיני וכו' ועוד ההוא דאמר לאיתתיה אית' לי תריץ
בוציני איתאה תריץ שרני אמר לה תבר' יתהון אבבא והוה
חסן בבא-בן בוטא והוה דאין דינא תבריהו על רישיה אמר לך
מאי האי וכו' אמר לו את עשית רצון בעליך הקכה יוציא ממך
זרע כבבא בן בוטא' ועוד אמרו נר שב' וקדוש היום נר שבת
עדיף משום שלום בית משום דאמרין על שלש עבירות נשים
מתות בשעת לידתן וכו' ואמר הכתוב ותונח משלום גמשי
נשיתי שובח' ואמרו חכמים אל והגר שבת על זה האריכות
תורה בגדרים שבין איש לאשתו בין אב לבתו ובעבור חומר
השבועות כמו שאמרנו שבכלל השבועה הוא נדר אמר הגבאי
ונשבעת חיי' באמת במשפט ובצדקה ואמר
במדרש שאין לאדם לישבע אלא לשלש הדברים הללו באמת
היא התורה שנאמר תתן אמת ליעקב כמו שנשבע לזכוי
בפסיה כמו שאמר דוד גשבעתי ואקיפודי לשמור משפט
צדק' במשפט אלו הן הדינים שבין אדם לחבירו כמו
שבועת הפקדון והעדות ומיני מלוה שנאמר שבועת' תהיה
בין שניהם וכתוב וכשבו תשבע' ובצדקה נשבע לתת
צדקה כמו שכתוב וידר יעקב נדר לאמר' ואמרו זכרונם
לברכה אזהרת לדורות שיהיו נודרים בעת צרה ואמרו נדר
ישלמו נדרי ליי' אשלים' ויש מפרשים במשפט שישפוט
ליצור לישבע עליו דכתיב חיי' שכבי עד הבקר' ויש
מפרשים ובצדקה אם אתה מושבע לחכיך על המשפט
אם אתה יודע שנשבע שלא כדן ובצדקה אל תשבועיה'
ויש מפרשים ונשבעת חיי' באמת ובמשפט ובצדקה שאינם
ראוי לישבע אלא אם כן הוא גדול בתורה ובדין ובצדקת
שיקיים שבועתו כגון ר' יהושע בן לוי שלא נשאל על שבועתו
מעולם כמו ההוא עובדא שקרה לו עם מלאך המות כמו
שהוא בכתובות ויש מי שהקשה כי מאותו מעשה נראה
בימי שלא נשאל על שבועתו הוא משוכח' וכמקום אחר
אמרו אל כל הנודר כלו' בנה במה פירוש שוכד ליצור שהוא
כמו עובד עבודה זרה' כמו שאמר חכם אחד השם יצילנו
מן העובדי לשר הגדול וכל המקיימו כאלו הקרוב עליו קרבן
פירש בשעת איסור הבמות הנה כי המקיים שבועתו הוא
אסור וישוה הדבר כך הוא כי מי שגשבע בחימה לבטלה
כאלו בנה במה ואם רואה כי בקימה יצא תקלה הוא טוב
שישאל עליה ולא יהיה לבו נוקפו בדבר זה ומי שלבו נוקפו
הוא מדרך הפינות וכאלו בקרוב קרבן בשעת איסור הבמות
אבל אם נשבע ביישוב לצורך גדול לדבר מצוה או לשבור
יצרו ומקיים שבועתו היא מעלה גדולה וכתב רבי אברהם בר
עזרא וברונו לברכה כי שלשה מלות הללו אמת ומשפט
וצדקה הם כנגד שלשה מעלות שיש בשבועות והן נדר
ושבועה ואלה שהם כתובים בתורה' הגדר בון הפרשה'
והנדר הם שני מינין נדרי איסור ונדרי הקדש' לכן כתיב
למעלה לבד מנדריכם שהם נדרי הקדש ונדרי איסור בתחלת
הפרשה' והשבועה במרשת זיקרא נמש' בשבועתו וגומר'
והיא שבועת ביטוי בדברי הרשות והיא נחלקת לארבעת
חלקים והיא שבועת בטיי בדברי הרשות' ושבועת שוא'
ושבועת הפקדון כמינין' ושבועת העדות' ואלה היא
בכלל שבועה ולכן כתיב ושמעה קול אלח והן כנגד אלו
שלשה מדות זו למעלה מזו וסודן ידוע לפקובלים ע"כ וכתב
בתבתי ענין שבוע' שוא ושקר וחוס' ואע"ג דכתי' ומשמעת הוא